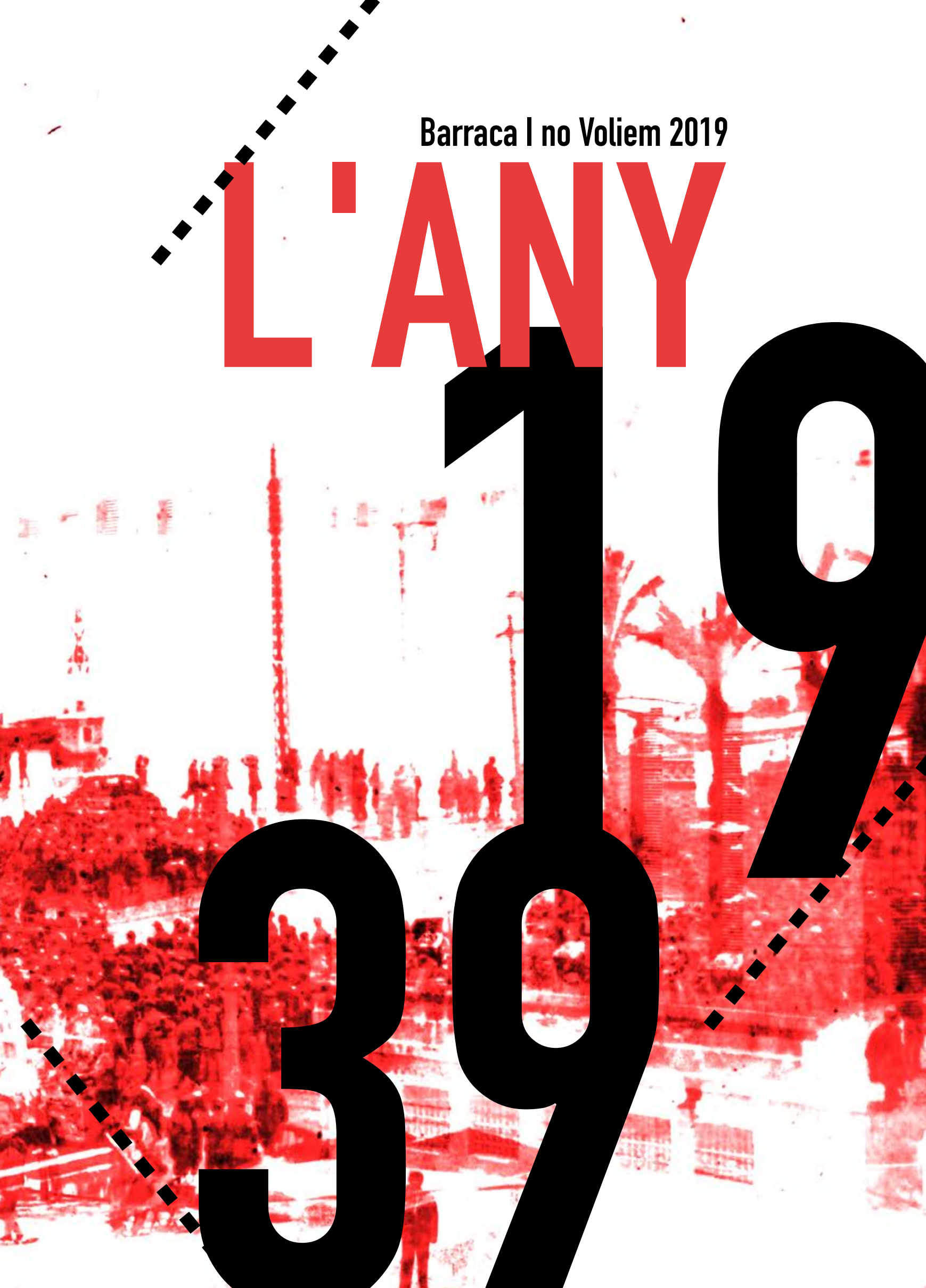

Barraca I no Voliem 2019

L'ANY

2019

L'ANY 19 39

Barraca i no Volem 2019

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià.

Barraca i No Vollem

Direcció i Textos: David Gerona Llopis

Disseny i maquetació: La bombilla creativa, David Hernández Chamorro

Fotografies: AMA i Col·laboradors

Fotografies Belleses i Dames d'Honor: Tony Díez

Traducció: M. Josep Mira Roig, Oficina Municipal de Promoció del valencià

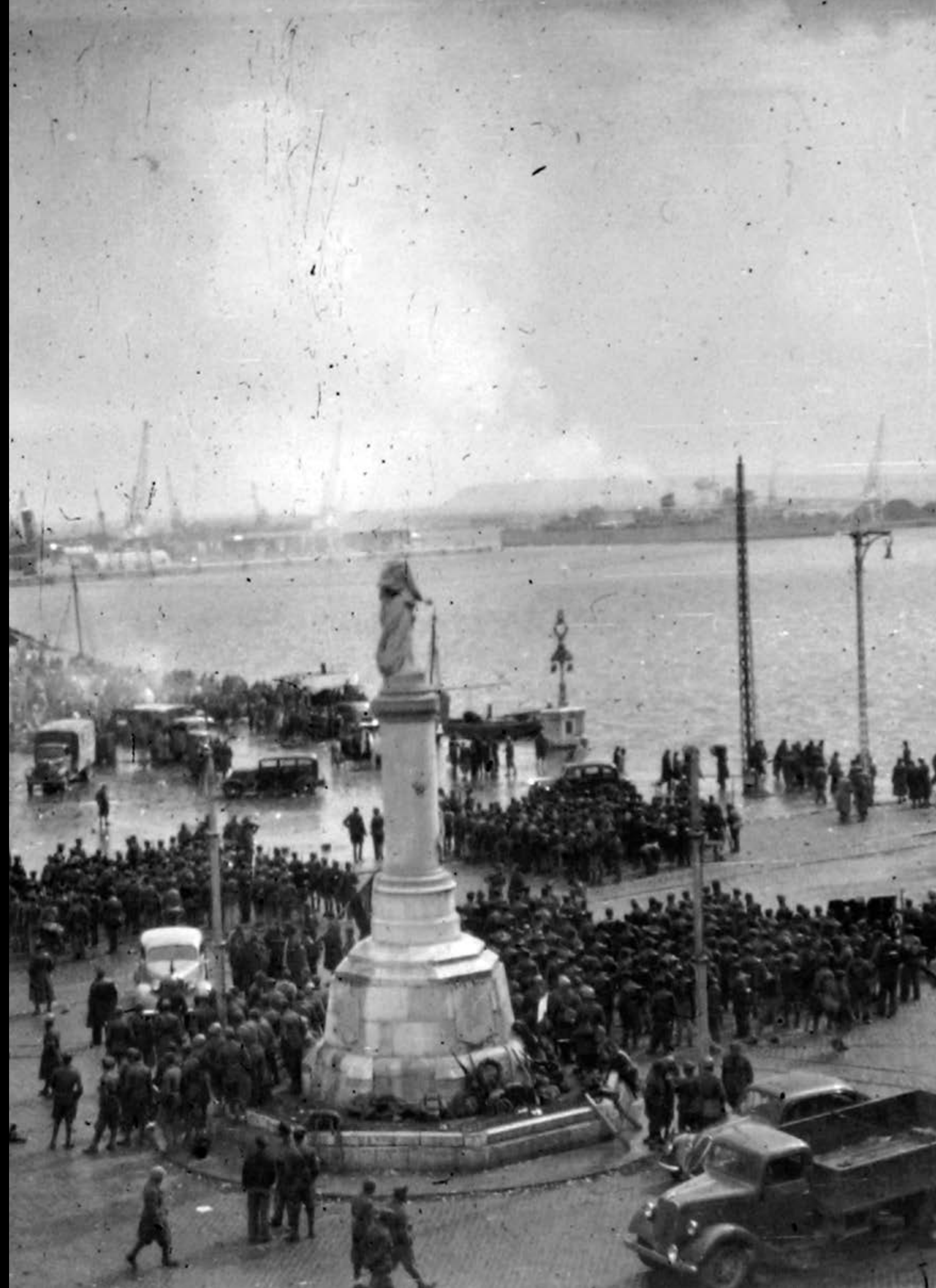
Impressió i enquadernació: INGRA impresores

Dipòsit Legal: A-464-2011

Portada: "1939" - David Hernández Chamorro

Col·labora la Conselleria d'Educació de la Generalitat.

Gràcies a tots aquells que han col·laborat en aquest Llibret

Fi de la guerra en el port. 1939. Foto Sánchez. AMA

Rafael Millá Santos

Raimundo Hernández Fuster, últim alcalde republicà d'Alacant

"Alacant 1939, un any que, sense cap dubte, ha passat a engrossir les més tristes pàgines de la història d'Alacant on difícilment es podria trobar una família que no tinguerà tràgicament mort o empresonat algun dels seus membres, després del cruent període d'enverinada i fratricida lluita". Joaquín Santo Matas.

Fi de la guerra. Alacant viurà en primera persona la fi de la República. El senyor Àngel Company Sevilla presidia, a l'inici de l'any, l'Ajuntament d'Alacant. Al gener, la Quinta Columna del bàndol nacional funcionava amb intensitat a la ciutat. Després de la pèrdua de Catalunya i la seua eixida d'Espanya al gener, Juan Negrín, president del Consell de Ministres, tornarà amb avió al país per Alacant, des de Perpinyà, acompanyat pel ministre d'Estat, Álvarez del Vayo, reunint-se durant una hora al Govern Civil el 10 de febrer amb diferents autoritats del Frente Popular. Els esdeveniments es precipiten el 5 de març a Madrid amb la dimissió d'Azaña i el colp d'estat del coronel Segismundo

Casado. Amb l'evidència de la fi de la guerra, es produeixen contactes entre dirigents locals republicans i els seus homònims nacionals presos per a aconseguir una rendició pactada sense que es produïra més vessament de sang. L'últim Consell del Govern de Negrín se celebra aqueix dia en l'anomenada Posició Yuste a la finca "El Poblet", a Petrer. Aqueix matí, el govern abandona Espanya des de l'aeròdrom a Monòver (Posició Dakar) en direcció a França. Abans havien abandonat el país per aqueixa mateixa via, Rafael Alberti, María Teresa León, Antonio Cordón, Dolores Ibárruri, Jesús Monzón, Enrique Líster, Juan Modesto i Ignacio Hidalgo rumb a Orà. Molts comunistes, entre ells Rafael Millá Santos i el tinent coronel Etelevino Vega, comandant militar a Alacant, van ser empresonats pels partidaris casadistes, que es van fer amb el poder a la ciutat. A pocs dies de l'arribada de l'exèrcit nacional se'ls alliberarà de la presó. El 21 de març era triat l'últim alcalde republicà d'Alacant, Ramón Hernández Fuster, després de la dimissió d'Àngel Company. En la ves-

prada del 24 de març, van ser posats en llibertat destacats dirigents nacionals de la presó d'Alacant: el capità Cosidó, Diego Ródenas Fontcuberta, Ambrosio Luciáñez, Santiago Canales, entre d'altres. Alguns republicans podran escapar a bord del vaixell Stanbrook, d'altres no tindran aqueixa sort i es quedaran atrapats a la ciutat i el seu port esperant un transport que mai arribarà. El dia 30 de març, el tinent coronel de Cabineres Muñoz Vizcaíno, el militar de major graduació d'aqueix moment, entregarà oficialment la ciutat. A partir d'aqueix dia, començarà a practicar-se la Llei de Responsabilitats Polítiques, dictada el 9 de febrer de 1939 a Burgos. Una Llei que es va aplicar amb caràcter retroactiu a la seua aprovació, des del primer d'octubre de 1934.

La ciutat comptava, el 1939, amb una població de 103.391 habitants de fet. Després que la ciutat patira en els anys de guerra intensos bombardejos tocava la reconstrucció: arreglant el paviment dels carrers, fonts, façanes dels edificis, demolició i tapiat de refugis aeris,

Remolcador enfonsat en el port. 1939. Foto Sánchez. AMA

reparació del clavegueram, plantació de palmeres, amb les arques de l'Ajuntament en precari. Fins a dotze bombardejos va patir la ciutat aqueix any, l'últim, el 25 de març. El 10 d'abril, l'alcalde Luciáñez demanarà un informe a l'arquitecte municipal per a revisar tots els 706 edificis sinistrats per bombardejos. Es reprendran les interminables obres de desmunte de la Muntanyeta i l'enderrocament del vell quarter de Sant Francesc. Va tornar a prepen-

dre's el projecte iniciat el 1935 de rectificació d'alineació de les avingudes d'Alcoi, la plaça d'Espanya i l'avinguda de Xixona amb l'enderrocament de diverses vivendes que entorpien l'obertura cap a l'avinguda de Xixona i la construcció del nou edifici de l'Institut Provincial d'Higiene. A principis d'agost es va constituir una delegació de la comissió de l'Armada per al salvament dels vaixells que es trobaven enfonsats al nostre port després de la guerra:

el "Farnham", "Anthorpe" i "Torpehaven". L'operació va comptar amb la col·laboració del personal de la Junta d'Obres del Port. Decapitada per la metralla de l'aviació, l'estàtua que coronava el monument als Màrtirs de la Llibertat a la plaça de Dicenta (després de von Knobloch i més tard del Mar), es desmuntava per orde de l'alcalde Luciáñez per a aprofitar la resta de l'obra i instal·lar-hi un gran fanal d'enllumenat elèctric.

Santa María protegida. Foto Sánchez. AMA

Pa per als xiquets

A falta de celebració dels Reis d'Orient, la República repartia pa per als xiquets. Així, Assistència Social d'Alacant, va obsequiar 8.200 racions de pa de 100 grams cadascuna, per a distribuir-lo entre la població infantil d'Alacant. Aquest pa procedia del racionament que corresponia a la plantilla del Govern Civil de la província, incloent-hi guàrdies d'Assalt i Seguretat. Les racions es van distribuir a partir de les 10 del matí del 4 gener, aquestes no van vindre gens malament en temps de guerra i escassetat. (*Liberación, Diario de la mañana, Órgano de la CNT FAI JLL. 4 de gener*). El diumenge 8 de gener es van servir 250 dinars als xiquets d'Assistència Social al jardí bosc de la institució. El dinar va consistir en arròs amb carn de primer plat, carn en salsa de segon, peix fregit de tercer, postres, torró i pa en abundància (*Nuestra Bandera, 11 de gener*).

Cebes i espardenyes venudes a preu d'or

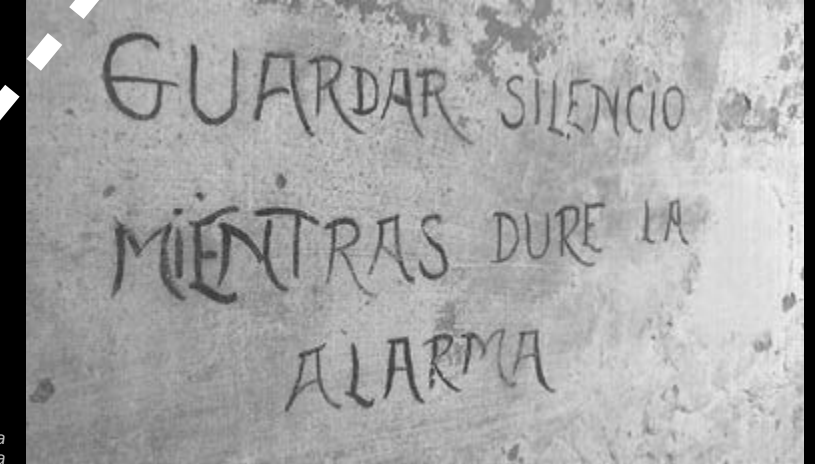
En els temps de guerra es fan negocis aprofitant la situació conjuntural. Així, el Tribunal Especial de Guàrdia d'Alacant va condemnar José Irles Pérez, veí d'Oriola, a dos mesos d'arrest i el pagament d'una multa de 5.000 pessetes per vendre a Alacant cebes i magranes a 5 pessetes quillo, sent el preu de taxa de 80 cèntims. El mateix dia es va condemnar José Agulló Sempere, espardenyer d'Eix, a un arrest de dos mesos i multa de 2.000 pessetes per la venda de cent dotzenes d'espardenyes amb destinació a Madrid pel preu de 12.500 pessetes, eixint la dotzena a 125 pessetes, sent el preu de taxa de 72,80. (*Nuestra Bandera, 12 de gener*).

Els refugis són per als bombardejos

El diari alacantí comunista *Nuestra Bandera* es feia ressò, el 16 de febrer, d'una queixa del veïnat. Pareix que algunes famílies utilitzaven els refugis per a alguna cosa més que arrecerar-se de les bombes. Convertien el refugi en una vivenda, creant una atmosfera viciada a l'interior que hi feia impossible l'estada en cas d'alarma. (*Nuestra Bandera, 16 de febrer*)

Un dels últims actes republicans

En el cine Ideal, el Comitè Provincial del Frente Popular Antifascista i el comissariat de la plaça, va organitzar, el

Avis en el refugi de la Plaça de Sèneca

Edificis del Paseito Ramiro després d'un bombardeig. AMA

17 de febrer, un acte per a la commemoració del triomf electoral del 16 de febrer de 1936. La sala es va omplir per a sentir els discursos de Marita Pérez Aracil, de l'Alianza Juvenil Antifascista; Lupe Cantó, de la Comisión Femenina Antifascista; Luis Caballero, del Frente Popular Antifascista; i Luis Arráez, del comissariat de la plaça. Va concloure l'acte, la Banda del Batalló de Rereguarda, que ja havia interpretat diverses peces del seu repertori. Va sonar l'himne nacional que el públic en peu va aplaudir amb gran entusiasme, donant visques al Govern, a la República, a Espanya i a la Independència. (*Nuestra Bandera, 18 de febrer*).

Diari d'una guerra

Eliseo Gómez Serrano va deixar escrit un valuós document en què va narrar la vida a la ciutat durant la guerra. En reproduïm un extracte del dimecres 22 de febrer: "He pasado

la mañana en Santa Pola para ver de conseguir pescado. Hace tiempo que no lo comemos, porque al mercado de Alicante no traen y es forzoso ir a los pueblos costeros para tratar de lograrlo. En Santa Pola no falta. Casi todo el mundo tiene, pero nadie lo vende por dinero. Es preciso cambiar por lo que sea, principalmente, víveres, y también tabaco. Esto último es lo que principalmente puedo ofrecer, dedicando a ello mi suministro, y al fin, entre varios pescadores o sus mujeres adquiero nueve kilos de pescado variado, sin que entre él figuren, por desgracia, los ricos salmonetes y las sabrosas merluzas [...] Hemos llegado a un punto de penuria, mejor diría de miseria, tal que ya lo más indispensable falta. No hay nada de nada en ninguna parte. Ni medicamentos en las farmacias, ni comestibles en los ultramarinos, ni tejidos en las tiendas, ni calzado en las zapaterías, ni material en los establecimientos de electricidad, ni cristal, loza o porcelana, ni materiales de construcción. Los carpinteros

y ebanistas no pueden trabajar por falta de maderas, colas, calvos, tornillos, cerraduras y herramientas. Los pintores no encuentran colores, barnices ni pinceles. Los hojalateros carecen de zinc, hojalata y estaño. Los periódicos interrumpen con gran frecuencia su publicación por falta de papel. En la Normal no pueden darse debidamente las clases de dibujo por no disponer de papel, lápices ni gomas de borrar. [...] Vivimos no sé cómo. Y casi cada día bombardeos aéreos. Así el lunes o martes. Hoy se ha frustrado el propósito enemigo, pues sus aviones se han visto obligados a descargar en el mar a tres millas de la costa. Pero de 10.30 hasta dos horas más tarde, en Alicante no se hace nada. Todo el mundo está pendiente de los bombardeos. Por mi parte he dado orden de que las oficinas de la Normal se abran solo de 3 a 6 de la tarde. En el Gobierno Civil y Diputación van a ser de 4 a 7 después del bombardeo de ayer que castigó los alrededores del mencionado edificio".

Stanbrook, 1939

Efectes dels bombardejos. Foto Sánchez. AMA

Els últims bombardejos

En un dels últims bombardejos, el del 28 de febrer, el Teatre Principal va patir una gran destrossa en l'interior. Les bombes van caure sobre el mur principal de l'embocadura de l'escenari, el van destrossar i van enfonsar tot el cel ras del pati de butaques, joia pictòrica realitzada el 1846 pel pintor alacantí Ramón Cimarro Oltra. Encara va haver-hi sort, ja que els corredors del pis baix estaven plens de persones que sempre es refugiaven allí, resguardant-se en els grossos murs de la façana i del seu interior, i no va haver-hi ni un sol ferit.

L'última nit de Manuel Tuñón de Lara

Ara sí que era veritat. Havíem perdut.

Què fer? Entregar-se? Les paraules pareixien ja inútils. La vesprada queia darrere de les palmeres mig trencades. Amb nosaltres està Félix Luengo, amic de sempre -i fins sempre, en deixar-nos a Sant Sebastià el 1974-, amb el seu uniforme d'oficial d'Artilleria. Ens vam mirar, interrogant-nos, com en els dies difícils en els corredors de la Universitat, o al novembre madrileny del 36. Davant els italians correctes i ben unifor-

mats, amb dues llandes i una pica a la mà... Cinc minuts després formàvem part d'una interminable corda de presoners que, escortada ara per soldats de l'exèrcit franquista, recorria els carrers d'Alacant trist.

Allà, al port, havien quedat els caps militars i alguns més, decidits a passar al voltant de les fogueres l'última nit en llibertat.

Cal dir que ens van conduir a aquell camp d'ametlers florits que, pel seu trist destí, ha entrat en les pàgines negres de la història d'Espanya? Pareix innecessari prolongar aquest testimoni, amb imatges, que el temps ha descosit, de les ombres de la nit escortades per ràfegues de metralladores... de la marxa de

Presoners als afores de la ciutat d'Alacant.

les dones conduïdes al Reformatòri d'Alacant... de les expedicions en ferrocarril, apinyats en vagonets de mercaderies, amb terme a l'estació d'Albatera. Port d'Alacant. Manuel Tuñón de Lara. *Revista Canelobre*. 7/8. 1986.

Desfilada de l'exèrcit italià pels carrers d'Alacant. AMA

No serà per capitosts

Fins a tres governadors civils va tindre la província d'Alacant el 1939: Jose Mallol Alberola, del 30 de març al 2 d'abril; Antonio Romaguera de Monza, del 2 d'abril al 5 del mateix mes; Fernando de Guezala e Igual, del 5 d'abril de 1939 al 16 d'abril de 1940. La figura de més autoritat local del

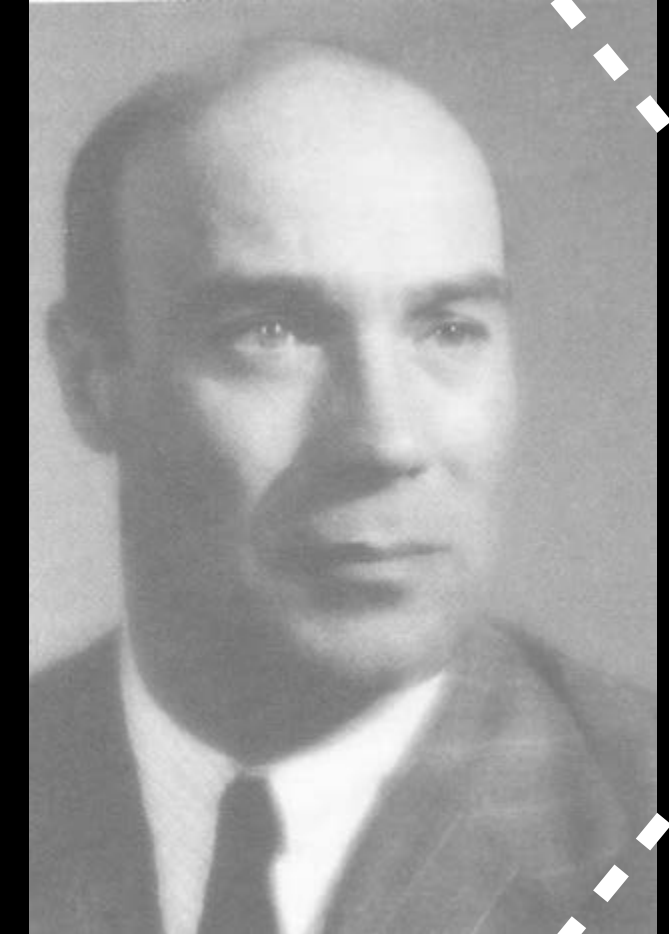
Règim era la del governador civil. El 31 de març es va constituir la Comissió Gestora de la Diputació, sent-ne triat José Martínez Alejos com a president, càrrec que va ocupar fins a abril de 1948. Ambrosio Lucianiés Riesco va ser nomenat alcalde - president de l'Ajuntament d'Alacant el 30 de març. Es pot dir que Lucianiés va passar de la presó a detenir el primer càrrec municipal quasi sense solució de continuïtat. Va estar en el càrrec fins a febrer de 1942.

Un nou periòdic. Per a ofrenar noves glòries a Espanya

El 23 de maig naixia un nou periòdic, *La Gaceta de Alicante*, controlat pels òrgans de la Falange. En la seua salutació inicial deixava clara la seua línia editorial: "nada decimos de pro-

Ambrosio Lucianiés Riesco, alcalde d'Alacant des del 30 de març.

Fernando Ors. Director de Gaceta de Alicante

gramas, porque sólo tenemos uno: el que impone la hora nueva de la Patria; el de procurar que Alicante sienta, piense y hable al unísono de las demás provincias españolas. Cumpliremos nuestra misión, haremos hasta lo imposible por cumplirla, siguiendo los pasos seguros y el estilo directo, adicto y combativo de la Prensa nacional, a la que también saludamos, al unirnos a ella en servicio de Dios, de Franco y de la Revolución Nacional-sindicalista" (*La Gaceta de Alicante*, 23 de maig)

Fins a les teranyines dels cantons es van emportar

Continuant amb el descrèdit a les autoritats locals republicanes, la nova premsa del Movimiento obria

el primer número de *La Gaceta de Alicante*, successor de l'*Hoja Oficial de Alicante*, el dia 23 de maig amb el desfalc de pistoles del cos de guàrdies urbans de la ciutat amb el cridaner titular "Se llevaban hasta las pistolas de los guardias urbanos. No perdían ritmo". De les huitanta-dues pistoles de reglament adquirides pel consell republicà, a l'arribada del "Glorioso Movimiento Nacional" el nou cap de policia va comptar-ne vint-i-dues, arribant a la conclusió, després de l'oportuna investigació, que almenys quatre les van perdre els agents que les tenien, hui van ser arrabassades violentament a mà armada per "aquella cuadrilla de bandoleros que se llamaba Partido Comunista; otra, se la llevó como recuerdo Company, el último alcalde republicano de Alicante en el barco que le sacó del país, reprochándole "que si no es porque lo amenazarón con disparar sobre él, se habría marchado sin siquiera dimitir del cargo". I, finalment, nou més se les va emportar "el bizarro

Lorenzo Carbonell, Alcalde popular al que hubieron de tirar del Ayuntamiento sus queridos colaboradores porque no se acercaba por allí ni para autorizar el pago de haberes a los funcionarios municipales, mientras el pueblo se encaramaba en la frondosa higuera, los capitostes buscaban para escarbarlo todo. Y lo dicho, no perdían ripio" (*La Gaceta de Alicante*, 23 de maig).

Encara que ploga a bots i barrals

Les adhesions al Movimiento eren constants, les famílies havien d'esborrar qualsevol rastre de pertinença a partits i sindicats prohibits. Així que fins als més jòvens de les famílies havien d'estar inscrits en les Organitzacions Juvenils de la Falange. Així ho demostra la desfilada organitzat el diumenge 21 de maig com a commemoració a la Festa de

la Victòria. "La tarde presentaba un aspecto grisáceo con apariencia de próxima lluvia. Comenzó el desfile y a los pocos minutos empezó a llover, acrecentándose de tal modo, que se hubo de dar órdenes de romper filas. Sin embargo, esta orden fue desoída por nuestros bravos muchachos, que prefirieron calarse hasta los huesos antes que deshacer el desfile. Efectivamente, entraban poco después por la Rambla combatiendo la lluvia con sus alegres cantos y con gritos de ¡Franco, Franco, Franco! Nuestra juventud empieza a impregnarse de las doctrinas de la Falange. Buena prueba de ello de este sencillito hecho que encierra la decisión enérgica y firme de seguir adelante en todas las luchas arraigadas en el alma de todos nuestros jóvenes" (La Gaceta de Alicante, 23 de maig).

El menjar, aquell bé tan escàs

El nou governador civil d'Alacant, el senyor de Guezala, informava de l'arribada d'una expedició de vint vagons de farina per a cobrir les necessitats de la població davant de la "total despreocupación de los rojos por el aprovisionamiento y el abandono total del campo". Així mateix, també la indústria va rebre una remesa de couro per a reprendre l'activitat del sector del calçat. (La Gaceta de Alicante, 24 de maig). L'Ajuntament d'Alacant informava dels resultats positius realitzats pel laboratori municipal de la bona qualitat de la llet venuda en parades situats als carrers d'Aranjuez, Torrijos, Castaños, la plaça de Sèneca, i l'avinguda de Soto. En un altre informe del mateix laboratori, també resultaven satisfactòries les mostres d'aigua preses en les fonts instal·lades a les places de Topete i Quijano.

Preus en la llotja de fruites i verdures el 24 de maig: alls, a 1 pesseta a l'engròs i a 1,50 al detall; cebes, a 0,45, 0,50 i 0,55; faves, a 0,60 i a 0,70; tomaques, a 0,50, 0,70, 0,80, 1,50 i 1,75; nispros, a 0,75 i 0,80. El nombre total de fruites i verdures

havia sigut de 1.368, amb pes de 52.909 quilograms.

Sacrifici d'animals. Durant el mes de juliol, es van sacrificar a l'escorxador públic municipal els animals següents: 104 vaques, amb pes de 21.137 quilograms; 3 bous, amb pes de 968; 22 jònecs, amb pes de 3.522; 316 vedelles, amb pes de 48.709; 109 ovelles, amb pes de 1.446; 655 corders, amb pes de 5.565; 604 bocs, amb pes de 5.913; 72 cabrits, amb pes de 193; 8 porcs, amb pes de 607, i 2.410 aus de corral, amb pes de 3.959. (La Gaceta de Alicante, 1 d'agost).

"Lo que se cuenta del hambre era cierto: no había ni pan, ni leche, ni azúcar; ni huevos y el dinero apenas tenía valor alguno. Por mediación de un amigo podía comprarse un saco de almendras o un saco de naranjas; por un paquete de cigarrillos, un campesino te compensaba con una gallina; los campesinos, por supuesto, pasaron menos hambre que los funcionarios, ya que en la tierra tenían su sustento y en sus corrales el averío y los conejos para cualquier posible contingencia; los llamados panes de higo eran verdaderamente un lujo y se aceptaban como un valioso regalo. Por supuesto, las clases altas y bien relacionadas no sufrieron privación alguna, pero era triste ver a una pobre madre de familia hornear sobre una lata una tortita de maíz. Como era triste ver a un viejo con una algarroba entre sus malos dientes... (la algarroba, el chocolate de algarrobas, al menos con su sabor a algarrobas...)" Rafael Azuar. Alacant 1939.

Que ven vosté, escolte! Alguna cosa ol a podrit a la plaça de Sèneca

El 2 de maig, Hoja Oficial arplega una denúncia a un magatzem abarrotat de caixes de carn en conserva

que, per les seues males condicions, produeixen fètidcs olors i les consegüents molèsties al veïnat a la tornada de la plaça de Sèneca. Una vegada inspeccionat el local, es va comprovar la veracitat de la denúncia i es va procedir a tirar-la mar endins a costa de l'empresari (Hoja de Alicante, 2 de maig). Dies després l'Ajuntament va ordenar a l'industrial J. Lazo, amo d'unes cambres frigorífiques i magatzems establits a la plaça de Sèneca, que dins d'un termini de quaranta-huit hores inutilitzara i tirara al mar una important partida de pots de carn en conserva, les roïnes condicions dels quals van ser denunciades i comprovades. Se'l va advertir de la imposició d'una multa de 100 pessetes si no obeïa l'orde. La Guàrdia Urbana va vigilar-ne el seu compliment (La Gaceta de Alicante, 24 de maig). Les inspeccions en aquest temps de carències eren contínues. Així per exemple, el 13 de juliol es va imposar la màxima multa possible a l'expedidor de llet domiciliat als Àngels per adulterar la llet que venia, en haver-se comprovat que venia el producte amb un 80% d'aigua. A més de la multa, se li van decomissar trenta litres del que venia, que va ser inutilitzat i se li va retirar la llicència per a tornar a vendre (La Gaceta de Alicante, 14 de juliol).

El trasllat de la Santa Faç

La relíquia va estar fora de perill durant la contesa en una caixa forta al palau de la Diputació Provincial. A principi d'abril es va instal·lar un altar a la sala d'actes de la Diputació per a venerar la relíquia. El 10 d'abril es va celebrar una missa presidida pel governador civil, el senyor Fernando de Guezala, el cap de les forces d'ocupació, coronel Pimentel i el comandant militar de la plaça, senyor Alonso Nieto. La capella va quedar oberta al públic per a testimoniar la devoció i el respecte del poble alacantí. El diumenge 21 de maig, es va produir el trasllat davall pal·li de la relíquia a la col·legiata de Sant Nicolau. La ciutat va rebre

Moll afectat. 1939. Foto Sánchez. AMA

els vaixells de l'Armada, el vaixell minador "Júpiter" i el mercant "Mar Negro". El "Júpiter" havia estat present en el bloqueig del port en els últims dies de la guerra. La comitiva va partir des de la Diputació recorrent l'itinerari següent: General Mola, plaça dels Estels, avinguda d'Alfons el Savi, carrers del General Primo de Rivera i Duc de Saragossa, avinguda de Méndez Núñez, plaça del Generalísimo Franco, Altamira, plaça del 18 de Juliol, Jorge Juan, Lotja de Cavallers, Major, plaça de la Santíssima Faç, Major, Sant Nicolau, Miguel Soler, entrant per la "Porta Negra". El llarg seguici acompanyant estava compost per les forces següents: marineria dels vaixells "Júpiter", "Marte" i "Mar Negro", infanteria de marina, primer batalló de San Quintín, amb banda de música, 11a Companyia de Sapadors, Comandància de la Guàrdia Civil, Carrabiners, Companyia d'Intendència, companyies de la novena Bandera del Terç, 10é grup motoritzat, batedors, secció ciclista de la Falange, 600 afiliats de les Organitzacions Juvenils, Banda de la Creu Roja, 200 xiques de la Falange

i del SEU, Banda Municipal d'Alacant, les senyores de la Santa Faç lluint mantellina espanyola, veïnat, la Banda d'Infanteria de Marina, la Germandat de Cavallers Custodis de la Santa Faç, el Clero del Capítol Col·legial, la bandera del IV centenari portada per Francisco Alberola Such i immediatament després, la Santíssima Faç, darrere d'ella figuraven les representacions civils, jerarquies del Movimiento, comissions militars i l'Ajuntament en ple precedit de macers. La relíquia va estar sempre acompanyada per una gran multitud d'alacantins fins a la col·legiata, allí es va produir la seua entrega al Capítol Municipal i Col·legial. L'entrega la van realitzar els representants de la Junta de Defensa del Tesoro Artístico Nacional de Madrid, València i Alacant, sent rebuda, en representació del Capítol Col·legial, pel governador eclesiàstic de la diòcesi, el senyor Luis Almarcha i els canonges Vicente Alemañ i José Cilleros; i pel Capítol Municipal, l'alcalde, el senyor Ambrosio Lucíañez i el secretari de l'Excm. Ajuntament, el senyor Enrique Ferrer. Va actuar de notari eclesiàstic de la diòcesi a Alacant, el

senyor Francisco Alberola Such (La Gaceta de Alicante, 30 de maig)

Reconstruïm Alacant. Franco, dóna'm alguna cosa!

En sessió ordinària es va reunir la vesprada del primer de juny, la Comissió Gestora Municipal sota la presidència de l'alcalde Lucíañez. Es va aprovar sol·licitar a l'Instituto de Crédito para la Reconstrucción Nacional ajudes acollint-se a l'Orde ministerial de 25 de maig sobre la concessió de préstecs per a construir i reparar, segons fóra procedent, els edificis sinistrats a conseqüència de bombardejos aeris. La llista d'edificis completament destruïts a Alacant ascendia a 174, dels quals, en pogueren ser reparats 112, i el total d'immobles afectats era de 517. (La Gaceta de Alicante, 2 de juny)

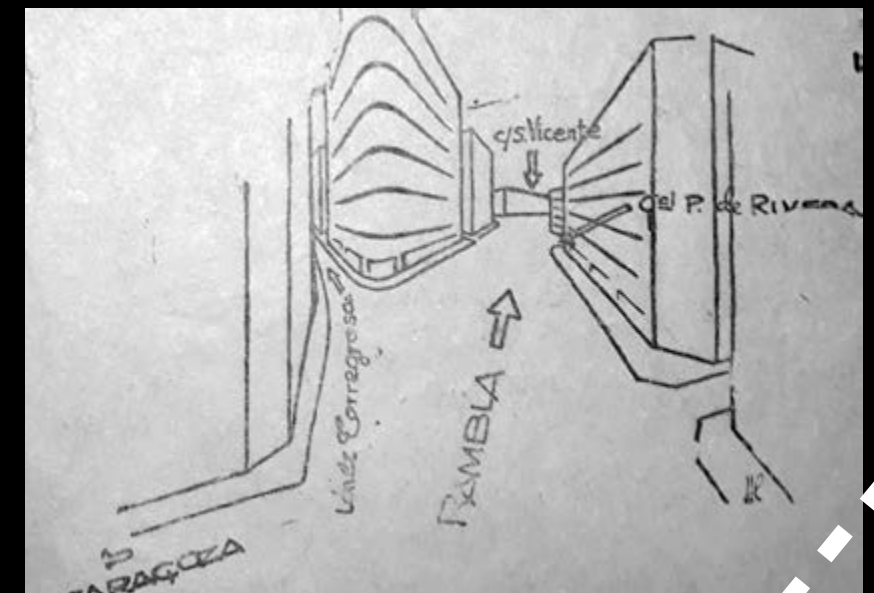
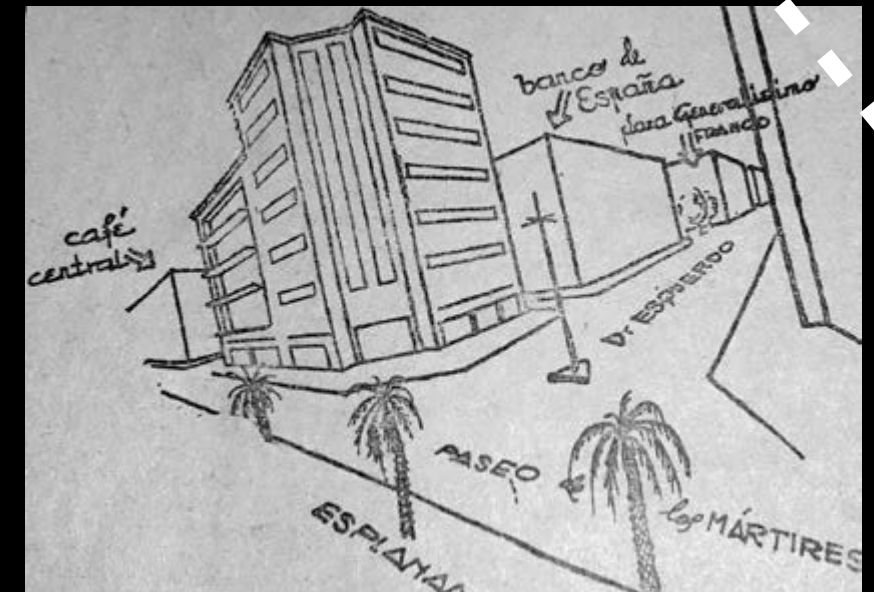
Postiguet i Raval Roig.
Foto Sánchez. AMA

Mercado Central. 1939. Foto Sánchez. AMA

Obertura de la Rambla de Méndez Núñez, 1939. Foto Sánchez. AMA

Reforma de la Rambla. 28 de maig de 1939. Gaceta de Alicante

reforma de una costumbre perniciosa por el convencimiento y no imponerla autoritariamente, será atendido. Si no lo fuese advierte que castigará con la máxima severidad cualquier infracción que se le denuncie. ¡Arriba España! Alicante, a 8 de abril de 1939. Año de la Victoria.- El Alcalde. A.Luciáñez Riesco."

Esperant pots fer-te vell... molt lentament. L'obertura de la Rambla cap al mar i cap a Alfons el Savi

Ja el 1853 es va presentar el primer projecte de prolongació cap al mar de la Rambla, llavors Passeig de la Reina. El nou projecte també contemplava l'obertura de l'avinguda cap a Alfons el Savi i el carrer de Sant Vicent. El cost de la realització del projecte de les obres era de 3.726.039 pessetes, resultant un dèficit de 1.339.565 pessetes que es va resoldre amb la petició d'un crèdit. El ple de l'Ajuntament de 20 de juliol va aprovar el projecte i el trasllat al governador civil per

a estudi i aprovació de la Junta Provincial de Sanitat. Nou edificis eren els afectats de derrocament a la zona sud i huitanta-quatre els de la zona nord. Les obres van començar a principis de setembre a la zona sud amb la demolició d'edificis per a donar a l'avinguda l'eixida al mar. L'obertura de la Rambla cap al carrer de Sant Vicent es va concloure al juny de 1965. El 1936 s'havia aprovat el nou edifici de Banco de España al solar de l'antic convent de les Caputxines a la Rambla de Méndez Núñez. Fins i tot havien arribat a traure a subhasta l'obra l'11 de juliol d'aquell any. La subhasta va quedar deserta, esperant l'entitat construir com més prompte millor l'edifici.

Una altra de les reformes que van començar a gestar-se va ser la desaparició de l'anomenat barri de "Las Provincias", situat al vessant del castell de Santa Bàrbara que coincidiria amb la creació d'una ronda que n'envoltaria tot el vessant comprnent les barriades "El Portón", "El Puente", "Arrabal Roig" i "La Goteta", procedint al mateix temps a sanejar i embellir la zona.

L'arquitecte municipal va emetre un informe sobre les obres realitzades a la ciutat durant el semestre que comprenien els mesos d'abril a setembre. D'aquest informe triem les següents dades curioses: En jornals es van invertir 240.602 pessetes, en materials, 48.267 pessetes.

I mentrestant va aparéixer el senyor Tomás

En els últims dies del mes de maig es va celebrar en la localitat vallesolletana de Medina del Campo una concentració de la Secció Femenina en homenatge al Cabdill i a l'exèrcit victoriós que va reunir deu mil afiliades de la Falange de les diverses províncies espanyoles. La presentació de la representació alacantina la va fer el senyor Tomás Valcárcel Deza, assessor artístic de la Secció Femenina Provincial

Parlar bé no costa... o sí!

En la nova Espanya que volia construir el nou Règim no cabien les males paraules i modals. I menys les ofenses a la religió. Així l'alcalde de la ciutat, Ambrosio Luciáñez Riesco, va dictar un ban el 8 d'abril en què reparava en els usos i costums del llenguatge: "Que según previene el artículo 12 de las vigentes Ordenanzas municipales, «los habitantes de la ciudad deberán observar en todas sus palabras y modales y en todas ocasiones y lugares la debida compostura, absteniéndose de lo que ofenda a la religión, a la moral,

a las buenas costumbres, a la decencia y a la cultura». Dispone el mismo Código local que la blasfemia queda especialmente prohibida. Y es verdaderamente lamentable que las prevenciones enunciadas no se cumplan. A diario, constantemente, en todos los lugares, se da ejemplo bochornoso de proferir palabras, de emitir conceptos que cuando no fuesen obra de ineducación, de falta de respeto, de señalada imprudencia, constituiría, siempre una grosería intolerable. Tal estado de cosas debe cesar. Desterremos, por el buen nombre de Alicante, esas indecorosas licencias del lenguaje. Está segura esta Alcaldía de que su requerimiento, encarecido, ponderado, como corresponde a quien desea obtener la

Programació de Radio Alicante

Radio Alicante de la Dirección Provincial de Propaganda

Programa per al diumenge dia 1 d'octubre de 1939 - Any de la Victòria:

Sobretaula.- A les 13.00: Apertura dedicada al Caudillo. "Biografía". "Etopeya". Canciones populares españolas. A les 14.00: Cartelera de espectáculos. Programa musical: "Caballería ligera, (obertura), Suppé. "Salomé", R.Strauss. "Il Trovatore", (fantasía), Verdi. "Jupiter", (minuetto), Mozart. A las 14.30: Retransmisión de Radio Nacional de España en Burgos. A las 15.00: Cierre.

Vesprada.- A les 18.00: Apertura. Música de baile. Franco: Caudillo de España, Jefe Nacional de Falange Española Tradicionalista y de la J.O.N.S. A les 19.00: Cierre.

Nit.- A les 21.00: Apertura. Programa del radioyente. "Hispanidad del Caudillaje". A les 22.00: Música española. A les 22.30: Retransmisión de Radio Nacional de España en Burgos. A les 23.00: Programa regional. A les 23.30 Cierre.

Desenterrats amb honors d'herois

Els 103 afusellats els dies 13 de setembre i 29 de novembre de 1936 van ser homenatjats i desenterrats de les fosses comunes i soterrats amb honors en diversos llocs del cementeri d'Alacant. Entre ells, es trobaven els 52 capturats procedent del Baix Segura quan van anar a alliberar José Antonio la vesprada del diumenge 19 de juliol del 1936 i els militars rebels del Quarter Tarifa 11 d'Alacant.

El governador civil d'Alacant pregava a tot el comerç d'Alacant el tancament de les portes aquest dia. La

inhumació i sepultura catòlica va començar a les 9 del matí el 22 de juny, per a continuar amb una missa al cementeri. Van ser habilitats tramvies per al desplaçament des de l'altra vegada anomenada plaça dels Estels.

La nit del 21 de juny, les 103 caixes mortuòries es van alinear davant dels nínxols en què rebrien sepultura, vetllant-los tota la nit la guàrdia de la Falange. Com a homenatge, la consigna va ser "Rambla", la mateixa empleada el dia de l'alçament el 1936 (*Gaceta de Alicante*, 23 de juny). El comerç va tancar les portes i no es va prestar cap servei a la ciutat durant tot el dia, amb les banderes a mitja asta als centres comercials i els balcons alacantins plens de banderes nacionals amb crespons.

Abans del començament de la restauració del monestir de la Santa Faç es va procedir a realitzar les excavacions i exhumar i identificar els cadàvers executats durant la guerra per la txeca de la Santa Faç i que es van trobar a les criptes de l'església, el pati del claustre i el pati final del convent. El 2 de novembre es va constituir, convocat per l'alcalde d'Alacant, el patronat del Monestir de la Santa Faç per a aconseguir recursos per a la reparació de l'edifici. El patronat comptava amb les representacions del Capítol Col·legial de Sant Nicolau, de l'Asociación de Damas Camaristas de la Santa Faz i de la Congregación de Caballeros de la Guardia de Honor de la Santa Faz. El presidia l'alcalde, tenint com a vicepresident el representant del Capítol de Sant Nicolau, el senyor José Cilleiros. Entre els cognoms que apareixien en el patronat destacaven els d'Alberola, Escoto, Rameta, Chápuli o Lamaignere.

Una visita de cortesia

El governador militar de la plaça, Carballo Álvarez, va visitar el camp de concentració de presoners d'Albatera el 27 d'abril. El governador, segons la crònica periodística, va

ser rebut pels oficials a la custòdia i càrrec dels quals estaven els 6.880 detinguts, informant-lo del tracte i el menjar que se'ls donava, conversant amb alguns d'ells. "El estado de ánimo de los presos es de odio contra los jefes que tan vilmente les engañaron y de admiración hasta devoción por nuestro Caudillo Franco. El señor Carballo dio vivas a Franco y ¡Arriba España!, que contestaron los detenidos". *Hoja Oficial de Alicante*, 28 d'abril.

Més adhesions indestructibles al Movimiento

El diumenge 4 de juny es va celebrar a la nostra ciutat la primera concentració de les organitzacions juvenils d'Alacant. Deu mil "Flechas, Cadetes i Flechas Azules" de tota la província van acudir a la capital des de primeres hores del matí. Perfectament uniformats, van anar des de l'avinguda de Soto fins al solar que ocupava el convent de les Monges Caputxines on es va celebrar una missa de campanya. Es va instal·lar un gran altar amb un enorme escut d'Espanya amb la inscripció "Por el Imperio hacia Dios", "Franco, Franco, Franco", "¡Arriba España!", a l'esquerra, al carrer de Bailén, un gran cartell amb una imatge d'un "Flecha" col·locant una corona davall del nom de José Antonio en la qual es llegia la inscripció següent: "Las juventudes vienen a ti. Por ti a Franco. Por Franco al Imperio. Por el Imperio hacia Dios". Les autoritats es van traslladar després d'acabada la missa a la plaça de l'Abat Penalva, on van descobrir al mur de la col·legiata de Sant Nicolau la inscripció de "José Antonio. ¡Presente!". Dos hores i mitja va durar la desfílada que va discórrer per l'Esplanada d'Espanya. Els jòvens es van desplaçar des dels distints punts de la província en camions convenientment adornats amb banderes nacionals i del Movimiento amb branques d'olivera, flors i palmes. A les quatre de la vesprada, totes les organitzacions es van desplaçar a la casa de José Antonio

per a depositar centenars de rams de flors a la creu que assenyalava el lloc on va ser afusellat el fundador de la Falange. La visita al cementeri per a honrar la tomba on reposaven les restes de Primo de Rivera i una vetllada literària en l'Ideal Cinema que va acabar a les dos i mitja del matí van tancar els actes de la jornada. (*La Gaceta de Alicante*, 6 de juny). No va ser l'únic esdeveniment d'exaltació. El dissabte 15 de juliol es va celebrar a l'Esplanada d'Espanya un homenatge a l'exèrcit vencedor per part de la Falange i del poble alacantí. Nombrosos jòvens procedents de tot Espanya pertanyents al partit fundat per José Antonio van acudir a la ciutat. Dos jòvens falangistes, pertanyents a la segona bandera de Castella, van morir ofegats a la platja del Postiguet (*La Gaceta de Alicante*, 15 de juliol). L'Ajuntament va acordar condonar els drets de soterrament dels jòvens, abonant-ne les despeses i concedint els nínxols a perpetuïtat.

Com deia la *Gaceta de Alicante*: "Amanece en España. En el orto del Imperio, la juventud esplende como un sol..."

L'atenció en el vestir.

El governador civil d'Alacant, el senyor Fernando de Guezala, va rebre els periodistes alacantins el 12 de juliol, comentant-los que havia observat l'excessiu nombre de persones que deambulaven per Alacant en cos de camisa: "Es no solo conveniente, dijo, sino necesario, que desaparezca de Alicante esa costumbre, que considero una reminiscencia del absoluto indiferentismo que en este aspecto dejaron como lastre los indeseables. No se puede ser indiferente en ello, porque del aspecto externo de los ciudadanos, depende en muchísimas ocasiones el juicio que se forma de una población y todos debemos estar interesados en que el nombre de la ciudad sea ensalzado en todos los aspectos. El cuidado en el vestir debe ser preocupación primordial en todos

los ciudadanos, y estoy dispuesto a evitar que continúe el abandono que actualmente padece en tal orden la población alicantina. Además, he advertido que la limpieza en el atuendo de muchas de estas personas a que aludo, deja mucho que desear. Hoy hay ya jabón y por lo tanto ha desaparecido el motivo que justificaba la suciedad durante el período rojo" (*La Gaceta de Alicante*, 12 de juliol). Les recomanacions del governador van alçar bambolles en la població en un estiu que va vindre calorós. Així, i davall el títol: "Vamos a ponernos la chaqueta", Juan Rafael, recolza les recomanacions del mandatari, fent-se ressò de les discussions sobre la polèmica al carrer: "Hasta una señorita rubia que ocupaba un asiento en el autobús, muy bonita por cierto, también se escandalizó, extrañada con la recomendación de nuestra primera autoridad civil. ¿Pero es posible? Y abriría los ojos con asombro como si la advertencia gubernativa "obligara" a los hombres el uso del corsé. Al oír estas exclamaciones cualesquiera que no hubiera leído la recomendación gubernativa habría creído que ésta "ordenaba a rajatabla" que los trabajadores del muelle tenían que efectuar la descarga del carbón con chaqué, camisa almidonada, cuello de pajarita y chistera de cuatro reflejos. El ir por la calle en mangas de camisa, será muy cómodo, como lo es el arrojar las cortezas de los plátanos en la vía pública, el considerar cada esquina como un mingitorio, el colgarse en la trasera de un tranvía para no pagar billete y el marcharse de un café sin pagar la consumición. Para los guardias urbanos encargados de la circulación, también sería muy cómodo el desempeñar su cometido con "maillot" y sombrilla. Indudablemente, todo esto es muy cómodo, pero no nos parece muy decoroso. No, queridos ciudadanos. Vamos acostumbrándonos a vivir como las personas decentes, lo que puede hacer sin que tengáis que sacar las cosas de quicio. Me consta - ¡cómo no! - que esta líneas se prestarán al consabido comentario. Pero eso me tuvo siempre sin cuidado. Si con ellas consigo llevar a vuestro convencimiento el que debéis poner la chaqueta, habréis demostra-

do que la cabeza os sirve para algo más que para poner el sombrero. Si no lo consigo, peor para vosotros. Lo que pretende el señor Gobernador Civil es que en el trabajo se vista como para el trabajo, en el servicio urbano como para el servicio urbano y en el paseo como para el paseo. ¿Esto esto claro?" (*La Gaceta de Alicante*, 15 de juliol)

18 de juliol

Ben prompte van començar les celebracions del primer 18 de juliol després d'acabada la guerra. A les huit del matí es va oficiar a l'església de Santa Maria una missa de comunió en acció de gràcies per la victòria i la fi de la guerra amb assistència d'autoritats i jerarquies. A les nou del matí es van concentrar als voltants de la plaça dels Estels tots els patrons i obrers de l'agricultura, la indústria i el comerç de la capital que van desfilar a partir de les nou i mitja pels principals carrers de la ciutat fins a l'avinguda del doctor Gadea. A les dos de la vesprada es va oferir un banquet a mil obrers servits per cent cinquanta afiliades de la Secció Femenina de la Falange al Parc de Canalejas amb assistència de les jerarquies del Movimiento. El menú va consistir en una paella amb corder i pimentó, peix fregit, entremesos, plàtans, bresquilla, vi i dolços. Unes quantes empreses també van organitzar amb els seus treballadors dinats de germandat. A les deu i mitja de la nit, al Monumental Salón Moderno es va representar *La Dolorosa* per afiliats al Sindicat d'Espectacles en honor dels obrers, que van poder assistir gratuïtament amb invitació. Tots els actes van estar amenitzats per diverses bandes de música.

Un visir per Alacant

El gran visir, Sidi Ahmet Ben-el-Hach Abd-el-Krim el Gammia, primer ministre del Khalifa (el Marroc) va visitar la ciutat d'Alacant el diumenge 28 de maig procedent de València.

El visir es va hostatjar a l'Hotel Palas, sent rebut per una gran multitud de veïns i totes les principals autoritats civils i militars de la ciutat, rendint-li honors la Companyia del Tabor número 2 d'Alhucemas. Un dinar en honor del gran visir i el seu seguici es va oferir als salons de l'hotel d'acord amb el menú següent: entremesos *Place*, arròs alacantí, daurada freda amb salsa maionesa, corder rostit estil àrab, ensalada, *biscuit glacé*, pastís a la crema, torrons, cistella de fruites i com a begudes: taronjada, llimonada, vi, *champagne Lumen*, té àrab i licors. Després del banquet, l'il·lustre visitant es va retirar a descansar a les seues habitacions, presenciant a continuació, a les sis, des del balcó de l'edifici municipal l'acte del trasllat de la relíquia de la Santa Faç a la col·legiata de Sant Nicolau. A continuació, l'Ajuntament li va tributar una recepció als salons de consistori, per a després gaudir a cine l'ideal de la comèdia *Mi casa es un infierno*. En el primer entreacte l'orquestra va interpretar l'himne nacional que va ser escoltat braç enlaire i va acabar amb visques a Espanya i el Marroc per part dels espectadors. El seguici va partir cap a Granada al matí de l'endemà, i va ser acomiadat per les autoritats de la ciutat (*La Gaceta de Alicante*, 30 de maig).

Alemanya, aquesta gran amiga

El primer de juny va atracar al port el vapor alemany *Süderau*, que va portar una important quantitat de farina, donatiu d'Alemanya a l'Auxili Social d'Alacant. El cònsol del Reich, el baró von Knobloch, va rebre a bord del navili totes les autoritats civils i militars. En arribar al vaixell, les bandes de música van interpretar els himnes del Movimiento i els nacionals alemany i espanyol, que van ser fervorosament aplaudits per la multitud d'alacantins que van voler expressar la seua gratitud. (*La Gaceta de Alicante*, 2 de juny). El 3, arribava al port alacantí un altre

vaixell del Reich, el "Málaga", amb una altra important partida de gèneres alimentaris, repetint-se les manifestacions d'afecte i gratitud a Alemanya, exterioritzades amb victors al país germànic i al seu Fører Cancellor. (*La Gaceta de Alicante*, 4 de juny). Prova de l'encapçalament d'aquest apartat, el 28 de juny es va celebrar al parador d'Ifach a Calp un homenatge al cònsol d'Alemanya, el baró von Knobloch oferit pel cap provincial de F.E.T i de les J.O.N.S, agraint la seua ajuda abans de la guerra, durant i després d'aquesta, en exposar la seua vida i salvar moltes persones. L'últim ple de l'Ajuntament d'Alacant celebrat el 30 de desembre concedia la Medalla d'Or de la Ciutat al baró von Knobloch, cònsol d'Alemanya a Alacant i al vicealmirall Cars, comandant en cap de la Marina de Guerra d'aquest país.

Creilles racionades

"Hoy martes se efectuará un racionamiento de patatas a razón de seis kilos por cartilla y al precio de 0'45 pesetas. Por la mañana se efectuará dicho racionamiento para los vecinos de los distritos primer y segundo y por la tarde entre los del tercero y cuarto. Así continuará los demás días hasta completar la distribución" (*La Gaceta de Alicante*, 6 de juny)

Dutxeu-vos, porcs!

L'arribada de les tropes nacionals a la ciutat va suposar que el mateix dia 31 de març, el periòdic acabat de crear *Arriba Espanya!*, amb seu al carrer de la Vilavella de la nostra ciutat, en l'editorial del seu número primer, s'esplaiava sobre la forma de governar dels dirigents republicans de la ciutat; "*Durante la vergonzosa y criminal dominación roja en Alicante, el estado de la población ha sido realmente bochornoso. Las calles, risueñas antes, quedaron convertidas en vertederos de inmundicias,*

Fills de Serrano Suñer en la coberta del Tucumán

sin que los personajes del retablo se cuidaran de la limpieza material de Alicante. ¿Y que sabían ellos de higiene? La podredumbre de sus almas rencorosas quedó esparcida por la población como una ola de cieno, y así hemos vivido meses y meses entre montones de basura, excrementos y asquerosidades. ¡Pobre Alicante! Y en las calles las lenguas de veneno blasfemaban, y blasfemaban los chiquillos a veces delante de sus padres y hermanos mayores. Y era toda una vergüenza apocalíptica" (*Diario Arriba España!*, 31 de març).

Sort que vas vindre-hi!

En sessió plenària de l'Ajuntament d'Alacant de 12 de novembre, s'aprova per unanimitat la concessió de la medalla d'or de la ciutat al cònsol de la República Argentina d'Alacant, Eduardo Lorenzo Barrera Stang, i als comandants del destructor "Tucumán" i del creuer "25 de Mayo". Aquest mateix dia es va retolar un carrer amb el nom del vaixell argentí substituïnt el de Mariana Pineda. Durant tota la guerra aquests dos vaixells, amb la necessària col·laboració del cònsol, va servir per a embarcar persones afins a la sublevació del 18 de juliol de 1936.

Gran circ Cortes

A pesar de tot... queda temps per a l'oci.

A principi d'any l'activitat de la Banda Municipal es dedicava a tocar en hospitals, colònies escolars, festivals patriòtics, a causa de la suspensió dels concerts dominicals a l'Esplanada. La Delegació Municipal de la banda va organitzar també concerts els diumenges al Teatre Principal per al poble en general. (*Nuestra Bandera*, 10 de gener). En l'Ideal Cinema, en plena avinguda de l'anomenada de José Antonio Primo de Rivera, deu atraccions, deu, van estar a les taules els dies 21, 22 i 23 d'abril: les germanes Peláez, ballarines; Lina Peña, cançonetista fina; Los Oros, trup acrobàtica; Ciríaco, maquieta humorístic; Teresita Martí, estrela de ball; Teresita Vargas, estrela de la cançó; 'Muñizot y su be-

lla botones', creador dels cercols vivents; Ángel Zapata i Margarita Contreras, duetto selecte; Conchita Chevalier, estrela de ball i Bertini, formidable imitador d'estrela que va presentar els últims models dels modistes més famosos d'Espanya i de l'estranger. Tota la funció va estar amenitzada per l'Orquesta los Ches Ali-boys, en sessions de 6.30 vesprada i 9.45 nit. Al maig, xafava les taules de l'Ideal la companyia dirigida per l'actriu María Gámez amb la comèdia de Linares Rivas *La jaula de la leona*, *Mi casa es un infierno*, de Fernández del Villar, *Roberta*, *La ermita*, *la fuente y el río*, d'Eduardo Marquina i *Mi abuelita la pobre*. El 23 de maig es projectava al Central els reportatges *El Alcázar de Toledo*, *Liberación de Castellón* i *Liberación de Lérida*, projectant la pel·lícula *La flecha del terror*. Aquest mateix dia es projectava *Condema redentora*, un complement i un altre en colors de rigorosíssima estrena. Dos únics dies, dos! van actuar, a l'Ideal Cine-

ma, amb una sala plena de gom a gom d'un públic entregat, en dues sessions diàries el dilluns 5 i el dimarts 6 de juny, els incomparables artistes Amalia de Isaura i Miguel de Molina. Un dia abans, en aquest mateix escenari, les organitzacions juvenils falangistes havien celebrat una vetlada literària. El 30 de juny tornava a obrir les portes el popular Teatro de Verano, situat en Canalejas. L'encarregada de fer-ho va ser la companyia d'operetes de Maruja de Aragón, amb *La condesa Maritza*. Aquesta vegada la vedet no va tindre oportunitat d'escandalitzar part de la premsa, com vam arregar de les cròniques de 1936. L'elenc femení va aparèixer més tapadet i menys llenguallarg: "*Si cupiera la frase diríamos que destacaron todos, pues hasta el eterno tormento de los coros ha desaparecido en esta notable agrupación artística* (*La Gaceta de Alicante*, 1 de juliol). El 13 de setembre actuava en el Monumental la companyia de Pepe Romeu representant durant una setmana un extens repertori: les comèdies *Vidas cruzadas*, de Jacinto Benavente i *Anacleto se divorcia*, de Pedro Muñoz Seca, *Cuidado con la Paca*, de José de Lucio, *Así predicaba Diego*, de Pablo Parellada, *La muerte de un ruiseñor* o l'obra de Leandro Navarro titulada *La Morocha*, amb l'actriu Mercedes Prendes, com a primera actriu. El 9 d'octubre, al Central Cinema i al Monumental Salón Moderno, es va estrenar la gran producció nacional realitzada per Benito Perojo en els estudis d'Hispano Films, *Mariquilla Terremoto*. Aquesta pel·lícula estava protagonitzada per Estrellita Castro, acompanyant-la Antonio Vico, Ricardo Merino i Rafael Satorres. Per a contrarestar tan aclaparadora cinta, l'empresa de l'Ideal va contraprogramar *Suspiros de España*, realitzada per Benito Perojo, també amb Estrellita Castro i els actors Miguel Ligeró i Roberto Rey. El 5 de novembre s'estrenava la coproducció hispanoalemanya rodada el 1938 a Alemanya i dirigida per Florián Rey, *Carmen la de Triana*, amb la primeríssima estrela espanyola Imperio Argentina i els actors Rafael Ribelles i Manuel Luna.

El Casino obri les portes. Hem hagut de desinfectar-lo, escolte!

El Casino d'Alacant va tornar obrir les portes el dissabte 3 de juny. Així tancava la seua crònica la *Gaceta de Alicante*, el 4 de juny. "El local ha sufrido las consecuencias de haber cobijado a las hordas del salvajismo y la incultura durante la dominación roja; pero, merced al altruista apoyo y singular protección de los señores Pimentell, De Guezala y Lucíañez, gobernadores militar y civil, respectivamente, y alcalde del Excmo. Ayuntamiento, la junta directiva ha podido adecentarlo para acoger nuevamente a sus asociados. Al reanudar sus actividades el Casino de Alicante, celebrará probablemente como primer acto público un festival en honor del Glorioso Ejército Nacional con motivo de la clásica y tradicional verbena de San Juan".

La solució al problema escolar. La nova educació

La Comissió d'Instrucció Pública, en una proposició a la Comissió Municipal Permanent va habilitar alguns llocs públics on els escolars, reunits a l'aire lliure reberen al mateix temps

Escola a l'aire lliure. Panteó de Quijano. La Gaceta de Alicante. 15 d'agost

"que los beneficios de una protección contra los peligros de la calle los elementos instructivos precisos para el acoplamiento de los futuros planes pedagógicos". Els llocs triats per a tal fi van ser: la plaça de la Baronesa de Satrústegui (hui Passeig de Ramiro), el Panteó de Quijano, el Parc de Canalejas i el Parc del Castell de Sant Ferran, podent acollir els més de tres mil xiquets inscrits amb edats compreses entre els 8 i els 14 anys. La direcció de l'escola del panteó de Quijano va estar sota la mà del professor Juan de Dios Aguilar i l'O.J. va designar el professor de cultura física, Juan Pastor, responsable d'aquesta matèria en tots els parcs. "En torno a la mesa de la maestra, hay una linda pequeña que lee con soltura y pasión unos trozos patrióticos. Y hay otras niñas que aguardan turno para dar su clase de lectura. Más allá, muchachas casi mujeres, hacen labores caseras, primorosas, sentadas a lo largo de los macizos, en los bancos rústicos, respaldados con troncos entrelazados. Y luego, niñas que hacen ejercicios gimnásticos, en graciosa e implacable formación, o que escriben al dictado recortando sus siluetas sobre ar-

bustos de blancas flores olorosas... Niños y niñas, que ya saben el himno nacional, "Cara al Sol", "Oriamendi" y la "Canción del Legionario", en las horas de clase aprenden a dibujar, a coser, a bordar, a escribir pasajes históricos". (La Gaceta de Alicante, 15 d'agost). A la fi d'abril es procedia al canvi de noms dels grups escolars. El "Joaquín Costa" va passar a denominar-se "Primo de Rivera"; "Francisco Giner de los Ríos" es va convertir en "Generalísimo Franco"; "Dr. Rico", en "Padre Manjón". El grup de Sant Blai, que no tenia denominació, el van anomenar "Onésimo Redondo", el "Gabriel Miró" va passar a ser "Víctor Pradera" i la graduada "Benito Pérez Galdós" es va denominar "Calvo Sotelo".

"Pare veste la burra, amic!"

"Del período paradisíaco. Entre los diversos depósitos que han sido intervenidos en el Ayuntamiento con motivo del cambio de destinos en la Pagaduría municipal, figuraba un so-

bre, cuyo enunciado decía así: «Por venta de una burra muerta en el Cementerio, pesetas 551». El sobre, que contenía esa cantidad, fue abierto no pudiendo aprovecharse el dinero por ser de las emisiones sin valor. Ignoramos el empleo que se daría a burra, más recordando las colas y las influencias que había que «gastar» en Alicante para proveerse de carne de ganado equino; no nos es muy difícil suponerlo...» (La Gaceta de Alicante, 15 de juny).

"Aigua al tendal de Tabarca"

"Uno de los problemas que con mayor intensidad se ha dejado sentir en la vecina Isla de Tabarca, ha sido el del abastecimiento de agua. Recordamos fechas en que la situación de aquel vecindario ha sido realmente angustiosa y ocasión hubo en que, por el estado del mar, no pudiéndosele facilitar el suministro, hubieron de cocinar con agua salada". La solució partí de la comandancia de Marina de Alicante que mandó el barco aljibe número 4 de la Marina de Guerra que transportó a la isla ochocientos ochenta y cinco toneladas que llenaron sus pozos de abastecimiento público, quedando asegurado el abastecimiento para un año. Estableciéndose en los sucesivos un transporte bimensual para reponer periódicamente el líquido que se consume. (La Gaceta de Alicante, 8 de juny).

Canvi de plaquetes o el dia que el carrer de Quiroga va passar a dir-se d'Alemanya.

I ara tocava una altra vegada canviar el nom dels carrers alacantins. El 15 de juny, l'Ajuntament va comunicar al Consolat d'Alemanya que l'anterior plaça anomenada de Joaquín Dicenta es diria a partir d'ara de Von

Knobloch en honor al cònsol. El ple de l'Ajuntament va canviar el nom de diversos carrers del municipi el primer de juliol: el de Pi i Margall passava a dir-se General Sanjurjo; el de Pablo Iglesias, Onésimo Redondo; el Parc del Doctor Rico, Parc de Ruiz de Alda; el carrer del Doctor Rico, de García Morato; l'avinguda del Mare Nostrum, dels Combatents Alacantins; la plaça de Juan Poveda, del Camarada Macià; la plaça de Largo Caballero, dels Camarades Manuel i Santiago Pascual; el carrer de la Fàbrica, del Camarada Ibáñez Musso; el de Torrijos, del Camarada César Elguezabal; el de la Creu de Malta, del Capità Meca; el de Federico Clemente, del Tinent Robles; el de la F.U.E., del Cuirassat "Deustcheland", la plaça de la Baronesa de Satrústegui, del Tinent Lucíañez; el carrer de Barrejón, Portugal; el de Cano Manrique va passar a anomenar-se d'Itàlia i el de Quiroga, d'Alemanya

Torna a casa, torna

"Da cuenta el alcalde que ha recibido en su despacho la visita de don Manuel Prytz Antonine, quien al regresar a Alicante, después de haber permanecido largo tiempo fuera de la ciudad, le hizo entrega de un donativo de cinco mil pesetas para que las invierta en algo útil y provechoso para las clases necesitadas" (La Gaceta de Alicante, 16 de juny)

La celebració del Corpus, una altra vegada ix al carrer

El Corpus va tornar a celebrar-se públicament a la ciutat. La Custòdia va estar acompanyada per una Companyia de Falange Española Tradicional y de las J.O.N.S., 1r Batalló de San Quintín i 9a Bandera de La Legión, sense metralladores ni morters, una Companyia del 7é Tabor de Regulares de Melilla núm. 2, una Secció de Carrabiners, una Companyia de Sa-

padors, dues Seccions de Transmissions, Secció d'Intendència, Secció de Sanitat, Bateria de Llançamines, 10é Grup de Canons de 74/24, una secció de Transmissions, una secció d'Intensitat i una Sanitat. La Sagrada Forma va eixir portada pel canonge Vicente Alemañ per la Porta Negra davall pal·li, acompanyada per la Banda Municipal.

Llum entre tenebres (no per a tots)

La sessió ordinària de l'Ajuntament d'Alacant del 12 de juny aprovava les necessàries connexions per a donar llum al sector on es practicava l'exhumació i trasllat a altres sepultures dels cadàvers d'afusellats i assassinats al Cementeri Municipal de la Mare de Déu del Remei, els quals havien d'efectuar-se durant la nit, atés que les temperatures començaven a ser elevades. També es notificava la suspensió fins a la tardor d'altres exhumacions, que havien sigut sol·licitades, entre elles, les dels que van morir a conseqüència dels bombardejos aeris. Aquests cadàvers van rebre sepultura en tres fosses, les assenyalades amb els números u, dos i tres de la fila quarta. (La Gaceta de Alicante, 13 de juny).

Memòria de guerra. La crònica d'Alacant.

L'alcalde de la ciutat, Ambrosio Lucíañez, va encarregar a la Secretaria de l'Ajuntament la redacció d'una memòria del període comprés entre el 18 de juliol de 1936 i el 30 de març de 1939 que seria traslladada al govern de la nació. Segons aquesta: "Los rojos cometieron 135 asesinatos en las carreteras y caminos y 125 por fusilamiento en el cementerio, en las prisiones y en los cuarteles. Los daños causados por la aviación al castigar acertadamente los objetivos militares

exigirán un gasto de 4.627.500 pesetas. La agricultura experimentó gravísimos perjuicios. La última estadística da cifras de 41 reses de ganado caballar, 218 del mular, 29 del asnal, 28 del bovino, 150 del ovino, 2386 del caprino y 112 del porcino lo que por falta de ganado productor de leche la escasez constituye un problema muy agudo. Se han depurado 44 empleados municipales". En ocupar-se del problema de l'abastiment, s'afirmava que era un dels més aguts, lluitant-se contra la sordidesa i la cobdícia i contra els acaparadors i desaprensus. També al·ludeix a la falta i carestia de molts articles i a les taxes vigents. Per a lluitar contra la desocupació obrera, apuntava com a solució les reformes urbanes entre les quals destaquen la de la Rambla i la Muntanyeta, apressant l'Estat perquè permetera el derrocament del vell i ruïnós casalt que ocupava el quarter de Sant Francesc, cedint-se els terrenys per a obrir i prolongar els carrers de Colom i Aranjuez, taponats aquest any. (La Gaceta de Alicante, 26 d'agost). L'Alcaldia, a proposta del cronista de la ciutat, el doctor Figueras Pacheco, va dirigir requeriments a corporacions oficials, societats, empreses industrials i mercantils, empresaris de teatres, etc., sol·licitant que aportaren tots els informes o antecedents que conegueren sobre els danys i perjudicis que la República els havia ocasionat. Eren dades de molt interès, ja que en elles havia de fundar-se l'informe que l'alcalde va demanar al cronista de la ciutat. Davall el títol "Alicante bajo el cautiverio rojo. Síntesis histórica del periodo marxista de 1936 a 1939", Figueras Pacheco va escriure la història de la ciutat de la qual extraïem un paràgraf sobre l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat: "... Por último el 30 de marzo de 1939, las tropas victoriosas del Caudillo entraron en Alicante sin disparar un tiro. Todos los rojos estaban en el puerto esperando naves. Para ellos ya no llegó ninguna. Las últimas que salieron habían servido solo para poner a salvo a los dirigentes. Las hordas que habían seguido sus predicaciones se vieron imposibilitadas de seguirles también en el éxodo. En poder ya la plaza de los libertadores de España se artillaron las bocacalles que conducían al puerto y se cercó en los muelles a los

fugitivos, para trasladarlos después a los campos de concentración y a las cárceles donde tanto habían sufrido las personas de orden bajo el ominoso poder de las hordas revolucionarias. Así terminó el cautiverio de Alicante. Dos días más tarde el Caudillo que la guerra de España había acabado". Francisco Figueras Pacheco, en expedient incoat per a la depuració com a funcionari municipal el 14 de juny, se'l va declarar sense cap responsabilitat i es va procedir a admetre'l en l'exercici de cronista de la ciutat.

Depurant, que és gerundi

Amb l'arribada del nou Règim van aparèixer, a part dels judicis sumariíssims i la presó, la separació de les ocupacions a funcionaris públics. El 4 de novembre, eren aprovats pel ple de l'Ajuntament, els expedients seguits per abandó de servei als metges de la Beneficència Municipal, el senyor Àngel Pascual Devesa i el senyor José Estruch Ripoll, que van ser separats de les seues ocupacions. Estruch va presidir la Comissió Gestora de les Fogueres el 1931. Militant actiu d'Esquerra Republicana, amic de Manuel Azaña i reconegut maçó li van valdre sentència de pèrdua de tots els seus béns materials i condemna a mort en absència. La seua condició de cònsol honorari d'Uruguai, li va permetre eixir a l'exili a França poques hores abans de la presa d'Alacant per les tropes italianes. Àngel Pascual Devesa, president de la Comissió Gestora de les Fogueres el 1936, també militant d'Esquerra Republicana i maçó, va patir pena de presó al Reformatori d'Alacant i als penals de Chinchilla i Ocaña.

No en passem ni una

Per haver emés informes favorables sobre una persona que va ser capità de les milícies roges i la conducta de la qual va ser poc recomanable per a les noves autoritats, l'alcaldia de la

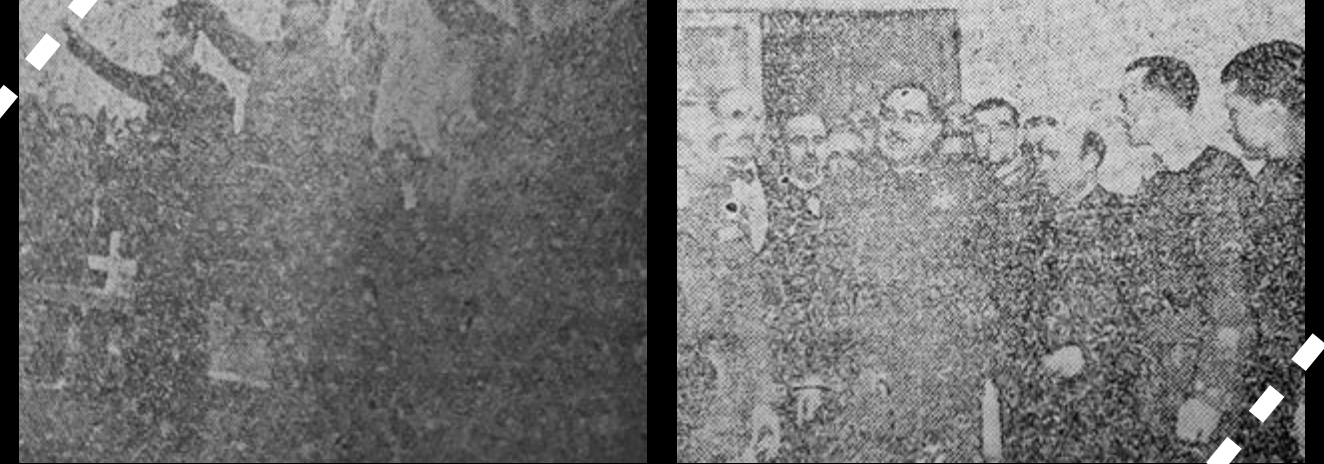
ciutat va destituir l'alcalde del barri de Carolines Altas. En la notícia, el senyor Luciáñez, aprofitava per a recordar als que havien d'intervindre en les informacions de referència, l'obligació que tenien de fer-ho amb tot zel i interès, sense lleugeresses ni toleràncies, perquè el que se certifique siga fidel reflex de la veritat i no pugja originar perjudicis ni errors sensibles (La Gaceta de Alicante, 13 de juny).

Franco aqueix home, aqueixa somriure

Els elogis al nou Cap de l'Estat eren habituals en la premsa. Així l'11 d'abril, el periòdic Hoja Oficial de Alicante desvelava un atractiu en el senyor Francisco: "FRANCO es la sonrisa. Su más profundo secreto... Mussolini tiene su secreto en la mirada y en la forma de emproar la mandíbula... Hitler es -plásticamente- sus recortados bigotes y tupé oblicuo, los cuales, bajo la gorra militar, le dan un aire entre marcial y popular, entre doctoral y solemne -que va muy bien para un pueblo como el alemán, tan disciplinado y en orden...pero FRANCO es la sonrisa. La sonrisa de FRANCO ha conquistado a todo el pueblo... La sonrisa de FRANCO tiene algo de manto de la Virgen tendido sobre los pecadores; tiene ternura paternal y maternal a la vez".

Volem que les cadires siguen comunals

"Para los desaprensivos. La ocupación de sillas". Així titulava el 27 de juny La Gaceta de Alicante una denúncia de vandalisme urbà. "Son muchos lo que, burlando la vigilancia de los cobradores del arbitrio y haciendo alarde de irrespetuosidad e indisciplina, eluden el pago del importe de las sillas que suelen ocupar en el Paseo de la Explanada, mofándose después de los agentes encar-

Visita del General Aranda. La Gaceta de Alicante

gados del servicio. Otros, además, maltratan las sillas dándoles golpes o lanzándolas a distancia con evidente daño. La Alcaldía recuerda a todos la obligación que tienen de proveerse del necesario billete, abonando su valor, y de no causar perjuicios con sus actos de incultura a esos materiales que, al fin, son de propiedad comunal y debemos interesarnos en conservarlos puesto que a todos nos pertenecen y todos contribuimos a su adquisición con las aportaciones económicas que el Ayuntamiento percibe".

Érem uns porcs abans i som uns porcs ara

El 7 de setembre alcaldia publicava un ban informant sobre les normes per als serveis de neteja: "Viene observándose, lamentablemente, que no bastan los esfuerzos ni la buena voluntad de quienes tienen a su cargo los servicios de limpieza pública, para que la ciudad ofrezca siempre el aspecto, las características y los atractivos de aseo, decencia y pulcritud que distinguen a las poblaciones cultas. Es, además, un problema de salubridad e higiene que todos hemos de cuidar con interés, procurando resolverlo pronto y satisfactoriamente". Per això, l'alcaldia considerava indispensable que els veïns se sotmeteren a una rígida disciplina amb unes normes d'estricta

compliment entre les quals destacava la col·laboració del veïnat a la neteja que obligava a l'agranat de la vorera de la façana de cada edifici, l'entrega del fem als operaris de la neteja, quedant prohibit depositar fem a la via pública, tirar residus pels balcons, escopir al carrer i fer aigües majors i menors. La infracció seria sancionada amb multes en l'acte, d'1 a 5 pessetes, segons fóra la importància de la falta.

Una visita d'upa: el general Aranda

El general Aranda, comandant de la III Regió Militar, va visitar la província d'Alacant el 7 i 8 de novembre. Va estar a Callosa del Segura i Oriola, per a després desplaçar-se a la capital on va ser complimentat en una recepció oficial al Govern Civil, provisionalment instal·lat al Palau Provincial per totes les autoritats i la societat alacantina. A continuació, es va traslladar a la Casa de José Antonio i al cementeri per a honrar el fundador de la Falange. La jornada va acabar amb una altra recepció al Saló Blau de l'Ajuntament i la celebració d'un ball en el seu honor al Casino. La jornada del huit de novembre va començar amb una missa solemne en la Col·legial de Sant Nicolau amb exposició de la Santa Faç, per a després traslladar-se a conèixer la Direcció Provincial de la Falange, la Fàbrica de Tabac i els menjadors i les llars infantils d'Auxili Social. La visita

del general va acabar amb un esmorzar a Sant Joan, per a després, a la vesprada, visitar els aquarteraments de la ciutat. Al Govern Militar, el general Aranda va dirigir unes paraules als presents: "Alicante no era roja, y razón tenéis para rechazar ese calificativo que alguien intentó torpemente imponer a una ciudad tan española y patriótica y cristiana como la que más. Alicante, si ha sido rojo, habrá sido por la sangre que en él se ha derramado de tanto mártir y de tanto héroe como vuestra capital ha dado para contribuir a la salvación de España. En Alicante, como en Asturias, el hecho de que el marxismo haya conseguido imponer un efímero y sanguinario dominio, no autoriza para decir que la población es roja". El 1940, el General Aranda cauria en desgràcia degut a les desavinences amb el Generalísimo i amb la Falange.

Almenys tenim taxis. Ací el que no es consola és perquè no vol!

"¡Ah!... Si que hay algo digno de mención: ya tenemos taxímetros. Un poquito caros, pero los tenemos desde ayer. Los coches de caballos, vuelven a quedar postergados. Pero quienes no disponemos de automóvil propio, estamos de enhorabuena. Además, Alicante recobra ahora, por

entero, su aspecto de gran ciudad, y ya de la guerra sólo queda el recuerdo... y las enseñanzas". El dilluns 14 d'agost, el regidor delegat de Trànsit va passar revista a tots els vehicles de tracció mecànica, destinats al servei públic. Els vehicles havien d'ajustar-se a les prescripcions dictades per l'Ajuntament: a les portes dels vehicles havia de retolar-se un disc en blanc amb el rètol de "taxi", així mateix, els conductors vestirien guardapols blanc, amb coll i bocamànegues blaves, a més de gorra d'uniforme. Als cotxes que no s'ajustaren a aquestes disposicions, se'ls prohibiria circular pels carrers de la població. (*La Gaceta de Alicante*, 8 d'agost)

La dona, "a casa i amb la pota trencada"

Només reproduïrem tal qual, un article aparegut el 21 d'abril en *l'Hojá Oficial de Alicante*, firmat per Vargas Ponce sobre el paper que la dona havia de complir en el nou Estat. Aprofita tot:

"¿De nada ha de hacer gala? - Sí: de juicio.
¿No ha de tomar noticias? - De sus eras.
¿Jamás ha de leer? - No por oficio.
¿No podrá disputar? - Nunca de verás.
¿No es virtud el valor? - En ellas vicio.
¿Cuáles son sus faenas? - Las caseras.
Que no hay manjar que cause más empacho, que mujer transformada en marimacho. Quédese, que ya es tarde, en el tintero la que al de Padua lo zambulle al pozo, la que enjabelga el arrugado cuero la que con vidrio y pez se rapa el bozo, la que trece no sienta a su puchero, la que el rosario toma en cuenta al mozo, la que reza en latín sin saber jota, o hace de linda siendo una marmota. La que escrudña toda ajena casta, la que come carbón y cal merienda, la que el habano fuma y rejón gasta, la que de rifa en rifa lleva prenda, la que en reír es agua por canasta, la que no compra, y va de tienda en tienda, la que cura los males por ensalmo y siembra chismes mil en medio palmo. La que el marido más que el mozo sisa, la que engulle sin él, con él no cena,

la que siempre sentada está de prisa, la que sale a semana por novena, la que atranca a pillar la última misa la que lleva en la bolsa una alacena, la que escabecha el pelo por la noche, y se charola el rostro como un coche. Mas ¿quién el guapo que a contar se atreve sus gracias todas? Con menor faena dirá las gotas que un invierno llueve y del cerúleo mar la rubia arena. Confieso, porque el diablo no me lleve, que es un ángel mujer que sale buena. ¡Así el cielo de allá me la enviara de veinte abril y donosa y cara!"

Aquest mateix dia, en el mateix periòdic, i per si no haguera quedat clar el paper de la dona en la nova pàtria, aquesta vegada sense firma i en prosa: "Dios te ha dado estas cualidades excelsas y este temperamento tan apacible para que puedas cumplir mejor tu destino. Y el destino de la mujer es la abnegación y el sufrimiento. Para ella están reservados los mayores dolores y las más grandes penalidades, que ha de soportar con paciencia, resignación mansedumbre y dulzura. La mujer nunca puede hacer un mohín de desagrado o de disgusto por qué otra cosa es faltar a su deber, que tener siempre contento al hombre, disimularle las contrariedades, mitigarle las angustias y animarle, alentarle en sus empresas evitando preocupaciones. La mujer ha de ser la gran consoladora sin aspirar a ser consolada ni deseárselo siquiera. La mujer debe consolarse con sus mismas acciones. Ninguna recompensa ha de esperar del varón y las que éste le dé, debe considerarlas como generosos obsequios. Contra las brusquedades del hombre, la mujer ha de poner su dulzura. Contra el derroche del hombre, la mujer ha de poner su economía doméstica. Contra la dureza del hombre, la mujer ha de poner su tierno cariño. Contra las brutalidades del hombre, la mujer ha de poner su delicadeza. Contra el egoísmo del hombre, la mujer ha de poner su sacrificio. Contra el vicio del hombre, la mujer ha de poner su virtud. La mujer española es maternal por excelencia y sus mayores ansias, sus mejores ilusiones, las tiene que poner en el hogar".

Alacant amb entusiasme i fe. El dia del Cabdill

El primer d'octubre, la ciutat celebra el dia del Cabdill. "La ciudad, exornada, y la población asistiendo unánimemente a los actos que se celebraron con el fausto motivo, fueron pruebas indelebles de la unidad española, las consignas del Movimiento y, sobre todo, la fe en el hombre elegido por Dios para guiar a todos los españoles en su esfuerzo por el resurgimiento y prosperidad de la Patria, tiene hondo arraigo en el corazón de todos los alicantinos" (*La Gaceta de Alicante*, 3 d'octubre). A les deu del matí es va celebrar, en una abarrotada església col·legial de Sant Nicolau, missa cantada amb una gran orquestra. La missa es va celebrar a l'altar major, amb exposició de la Santíssima Faç. A les dotze, al Palau Provincial, va tindre lloc una recepció oficial.

Si és que van com a bojos

Al mes d'agost, l'alcaldia va publicar un ban donant instruccions sobre la circulació de vehicles. Advertia que la velocitat havia de ser moderada dins de la ciutat. La seua velocitat mai haurà d'excedir, per cap motiu, l'esgarrifosa xifra de deu quilòmetres a l'hora. Al novembre, alcaldia, es queixava que recents fets provenen l'oblit del que s'havia ordenat, estant disposada a posar remei castigant amb multa de 200 pessetes els qui contravenien les prevencions al·ludides, passant les infraccions als Tribunals de Justícia.

El trasllat del fundador

El 20 de novembre estava previst el trasllat a coll des d'Alacant fins al monestir de l'Escorial del cos de

Trasllat de les restes de José Antonio. 1939. Foto Sánchez. AMA

José Antonio Primo de Rivera. Una comissió composta per membres de la Junta Política de la Falange entre els quals es trobaven Miguel Primo de Rivera, Dionisio Ridruejo, José Finat, Ángel Rivera com a cap de les mobilitzacions de força i Juan Cabanas, com a cap de cerimònies i ornamentació. El decret de 9 de novembre, publicat en el BOE de 17/11, es concedia que es rendiren honors de capità general a les cerimònies de trasllat i sepultura. El governador civil d'Alacant va autoritzar els actes d'exhumació de les restes, actuant en representació de l'autoritat civil, l'alcalde d'Alacant i el sacerdot José Jurado, en la de l'autoritat eclesiàstica. A les tres i mitja de la vesprada del 19 de novembre, Miguel Primo de Rivera reconeixia el seu germà en presència de 300 persones, majoritàriament jerarques del Movimiento (Sancho Dávila, Finat de Romaní, Santamarina, José Antonio Giménez Arnáu i Fernández Cuesta). Alfonso Peña, ministre d'Obres Públiques,

va representar el Govern. El cadàver el van introduir en una caixa de zinc coberta per una altra de fusta de sever estil, en la qual només figuren com a ornaments una creu en la tapa superior i els emblemes de la Falange als costats. El fèretre va ser col·locat en civera, sent portat per falangistes de les centúries "José Antonio" i "Ramón Laguna" durant les tres hores que va durar el trasllat a coll des del cementeri fins a la col·legiata de Sant Nicolau. A les dotze del matí, la Centúria de Ramón Laguna va començar una guàrdia enfront del nínxol de José Antonio. La mateixa Centúria va traslladar el cos a les tres i mitja de la vesprada fins a la col·legiata, estant tot el trajecte flanquejat per milícies i forces de l'exèrcit. En la que va ser presó on va ser afusellat es va resar un rosari. En el moment que la comitiva va arribar a l'altura de l'estació de Madrid, es van encendre dues fogueres als cims dels castells de Santa Bàrbara i de Sant Ferran, que van estar cre-

mant tota la nit i eren visibles des de gran distància. Tot el recorregut va estar acompanyat per moltíssim públic que, braç enlaire, i enmig del més absolut silenci rendia tribut al pas de la comitiva. Durant el trajecte diversos aparells de l'aviació van estar acompanyant el seguici. El trànsit rodat de tramvies i taxis va ser suspès des de les dos de la vesprada i tots els establiments van tancar des de mitjan vesprada, així com els cines i espectacles. El Consell Nacional de Falange en ple li va oferir una guàrdia tota la nit a la col·legiata, sent visitada per nombrosos ciutadans que van anar a acomiadar el fundador del Movimiento. Durant tota la nit, les campanes de Sant Nicolau van estar doblegant a funeral. A les sis del matí del dia 20, el bisbe de la diòcesi oficiaria una solemne missa funeral cantada pel cor de la Secció Femenina de la Falange. El cos eixiria a muscles cap a l'Esplanada i el port on es van concentrar barques veleres que en la seua proa i en el

Trasllat de les restes de José Antonio. 1939. Foto Sánchez. AMA

més alt dels seus pals van mostrar en roig el jou i les fletxes. Els vaixells de guerra fondejats al port van disparar salves d'ordenança quan van arribar al frontispici construït a la plaça del Cònsol Knobloch (hui plaça del Mar). A les huit i quart del matí, al centre del port d'Alacant, prop d'on s'ubicava l'antic Club de Regates, es va submergir un monòlit commemoratiu de cinc tones de pes amb la inscripció següent: "De aquí partió el cortejo que trasladó el cuerpo de José Antonio hasta su última morada en el Monasterio de El Escorial. - Alicante, 20 de noviembre de 1939.- Año de la Victoria". En principi, sobre aquest basament estava pensat que es construïra un monòlit de marbre que mai va arribar a realitzar-se. L'alcalde pregava a tots els propietaris de finques, comerços i indústries que procediren a la neteja de façanes de papers, programes, cartells que enlletgiren el trasllat. En el cas de no fer-ho, seria una brigada d'obrers municipals l'encarregada de realitzar-ho per compte dels amos de les finques. En el recorre-

gut des del cementeri fins al centre d'Alacant es van erigir quatre-cents cinquanta pals, espaiats cada huitanta metres, de quinze metres d'alçària amb la bandera de la Falange. En l'entrada a la ciutat, a l'altura de la Florida, es van erigir dues columnes de dotze metres d'alçària amb dos pilars amb la inscripció repetida de "José Antonio, presente" que van ser construïdes en només dos dies. Un monumental arc donava accés des de la plaça dels Estels a l'avinguda de Soto. Inaugurant-se per a l'ocasió la Creu dels Caiguts, realitzada en temps rècord a la plaça de Calvo Sotelo amb una alçària de setze metres, amb un arc que la cenyia al mig punt cap a uns deu metres d'altura. En les escalinates de la dàrsena del port es van construir dos pilons de quinze metres d'alçària. El 20 de novembre de 1939 es va declarar festa, romament tancats tot el dia els tallers, oficines, indústries, magatzems, mercat d'abastos, espectacles públics, cafés, bars, amb les úniques excepcions dels serveis que funcionaven en dia de Dijous Sant amb

anterioritat a la implantació de la República, entre les excepcions de la qual es trobaven els serveis públics, pompes fúnebres, farmàcies i forns. Es va suspendre totalment la circulació rodada des de les 14 hores del diumenge 19, fins a les 14 del dilluns 20. La comitiva, una vegada abandonada l'Esplanada, va recórrer l'avinguda de Gadea deteniint-se en l'acabada d'erigir Creu dels Caiguts, continuant per Maisonnave. El fèretre va ser portat entre altres persones per José Cosido, Dionisio Ridruejo, José Mallol, el president de la Diputació d'Alacant, Martínez Alejos, Ricardo Giménez Arnau, Sancho Dávila, Raimundo Fernández Cuesta, José Antonio Girón de Velasco, José María Paternina, el General Aranda, Miguel Primo de Rivera o Luis Carrero Blanco. La crònica de *La Gaceta de Alicante* parlava d'una concentració de cent mil persones, que va plantejar problemes d'allotjament, abastiment i falta de mitjans de transport. El dia 30 de novembre arribaven les restes de José Antonio al monestir de l'Escorial.

Una altra recuperació: l'Alba en honor de la Mare de Déu del Remei

La Banda Municipal va obrir la recuperada Alba en honor de la Mare de Déu del Remei a la plaça del 18 de Juliol. La primera peça interpretada per la municipal va ser l'himne requeté "Oriamendi", que va ser escoltat braç enlaire. La banda va acabar el seu repertori amb el "Cara al Sol" que va obtenir les mateixes mostres de desbordament patriòtic. A la segona part se li van unir els cantants José Hernández, María Teresa León i Pepota García Soler. L'acte el va tancar l'acabada de crear Orquestra Simfònica d'Alacant. El dia de la patrona, 5 d'agost, va ser declarat festiu per la Delegació Provincial de Treball. La processó en el seu honor va tornar a recórrer els carrers d'Alacant per primera vegada des de 1930.

La tornada de l'Hèrcules. Mor "El Chepa"

La guerra va tallar una de les èpoques més glòries del club. En la temporada 1935-36 s'estrenava el club per primera vegada en primera divisió amb un equip d'ensomni: Pérez; Goyeneche, Maciá, Salvador, Rosalench, Salas; Irlés, Tatono, Blázquez, Morera i Aparicio. L'equip acabava en una magnífica sisena posició, caient en semifinals de Copa enfront del Real Madrid. Els excel·lents jugadors d'aquesta plantilla acabarien en camps de concentració, represaliats pel Règim, caiguts en la guerra o com l'entrenador, Manuel Suárez de Begoña, trobat assassinat en una cuneta de Busot a l'agost de 1936. El club invitava, el 28 d'abril, tots els socis herculans que formaven part de l'entitat al juliol de 1936 a continuar col·laborant perquè a partir del

primer de maig s'acostaren a la secretaria del club al carrer del doctor Esquerdo, 5 baix, per a sol·licitar la inscripció. La inscripció seria gratuïta, sent indispensable la presentació de dues fotografies del mida de carnet. Els blanc-i-blaus es converteixen el 1939 en blanc polític a conseqüència de l'afusellament de José Antonio a Alacant. Per aquest motiu l'equip és rebut amb hostilitat i al crit de "rojos" als camps que visita. Una època en què abans dels partits era obligatori cantar el "Cara el Sol" per part dels jugadors i el públic. Juan Antonio Espinosa escrivia el primer dia d'aparició de la *Gaceta de Alicante*, un article de record a l'entrenador assassinat. "Eras integralmente bueno y caballero. Eras católico, apostólico y romano, y por eso la horda te inmoló. Por eso únicamente. Por rabia y por despecho, porque sentías a España, porque no transigíamos. Yo quisiera que tú, que eres noble en todo, sigas guiando en esta senda de la España, Una, Grande y Libre, -como discípulo de José Antonio que eras, en aquella terna de caídos que formabais Felipe, Ibáñez y tú - a los amigos que aún vivimos... En este momento de la iniciación deportiva gritamos todos los alicantinos: Manuel Suárez Begoña, primer caído de Alicante y del Hércules: ¡Presente!" (*La Gaceta de Alicante*, 23 de maig). El 21 de maig, l'Hèrcules va jugar el seu primer partit després del fi de la guerra. Va guanyar 4 a 3 al S.E.U. La nova junta directiva del club va realitzar gestions per a tornar a comptar en les seues files amb Rosalench, el porter canari Pérez, el costa-riqueny Morera en qualitat d'entrenador-jugador i es van fer gestions per a la recuperació del defensa Maciá, que tenia antecedents de recolzar públicament la República. "Alicante no tuvo siquiera la suerte de vivir zona liberada desde mitad de la contienda. Sus jugadores han sufrido la desventaja enorme, en comparación con los de la España salvada desde el primer instante, de ni haber actuado ni haber podido preocuparse más que de ver como lograban comer el que más y el que menos. En la España roja dieron al traste los malditos hasta con el deporte. En la otra zona, eso más tienen que agradecerle al Caudillo. Allí, mejor o peor, hubo competiciones y hubo partidos incluso internaciona-

Vicente Pastor "El Chepa" fundador de l'Hèrcules F.C.

les. Por eso hemos dicho al principio que el espectador de balompié en zona como la nuestra, que sufrió el yugo feroz del marxismo hasta última hora, tiene que percatarse de todo lo anotado para darse cuenta de que no estamos en 1936 con el equipo -con los equipos- en auge y plena forma". (*La Gaceta de Alicante*, 13 de juny). L'Hèrcules va jugar contra el València el dia de Sant Joan al camp de Bardiñ, vençant els blanc-i-blaus per 2 a 1. Els jugadors de l'Hèrcules van eixir al terreny amb braçalet negre en senyal de dol per la mort de Vicente Pastor "El Chepa", fundador del club i difunt als 37 anys en el seu domicili del carrer Sagasta, 41, el 19 de juny de 1939. El 3 de desembre de 1939 es va posar en marxa la Primera Divisió amb onze clubs, mantenint el club la categoria en acabar la temporada.

Faç Divina

A les nou del matí del dia de Sant Joan, l'acabada de crear Orquestra Simfònica d'Alacant, composta per 74 professors, va intervindre en la missa resada en honor del Sagrat Llenç a la col·legiata de Sant Nicolau. La seua presentació oficial, i dins del programa oficial de fogueres d'aquell any, la va tindre el dia 26 de

Postiguet. 8 d'agost de 1939. Gaceta de Alicante

juny, a les deu i mitja de la nit, a l'Ideal Cinema. En el programa menciona 75 professors, en compte dels 74 que alludeix la crònica periodística. La missa de la Nit de Nadal va servir perquè tornara a obrir-se al culte l'església de la Santa Faç, va estar a càrrec de Francisco Sala, rector de Sant Joan, assistit del capellà del monestir, Juan Torá. El 1941 es realitzaria la primera ofrena a la Mare de Déu del Remei conjuntament amb la Santa Faç a Sant Nicolau el dia de Sant Joan.

Parlar en cristià

"El Nuevo Estado, que es una afirmación rotunda y absoluta del sentido nacional en todos los órdenes de la vida del país no puede admitir que, so pretexto de publicidad o afán de singularidad, ostenten los comercios, industrias y demás establecimientos públicos denominaciones, títulos o rótulos en leguas exóticas. Tiene el idioma español sobrado léxico para que se tenga que acudir, por parte de comerciantes e industriales, en demanda de palabras a otros idiomas para distinguir sus establecimientos. Por tanto, espera esta Jefatura del reconocido patriotismo de dichas clases, que, en breve plazo, aquellos establecimientos que ostenten en sus fachadas o en su interior palabras extranjeras, las sustituyan por las correspondientes castellanas". Orden de la Jefatura Provincial de Propaganda, en La Gaceta de Alicante, 1 de setembre)

Alacant amb cognoms

Ernesto Giménez Caballero sol·licitava a l'Ajuntament alacantí que la ciutat a partir de la seua següent reunió es denominara oficialment *Alicante de José Antonio*. Les pàgines de *La Gaceta* es feien ressò de la iniciativa, recolzant-la: "Decir Alicante de José Antonio es algo así como afirmar que Alicante ya tiene alma; que su mole pétrea se ha trocado en relicario de un espíritu con nombre que nos habla de Dios y exalta a España" (La Gaceta de Alicante, 13 de juny). "Nosotros hacemos nuestra esta petición y la trasladamos a la Corporación municipal. Es el trámite legal que consagrará definitivamente una fusión que inició una fecha y ratificó el amor" (La Gaceta de Alicante, 15 de juny). El ple municipal del 30 de juny va arrellegar la petició del conseller nacional aprovant la moció que havia de referendar el Govern de la nació.

Repoblació de palmeres

Cent huit palmeres van ser repobrades al mes de juny per a substituir les que es van inutilitzar amb motiu dels bombardejos aeris (La Gaceta de Alicante, 23 de juny) "Alicante, convertido por los rojos en un muladar, se adecenta rápidamente. Son replantadas las palmeras y arregla-

dos los jardines públicos, y el alumbrado, y las fachadas... Ya no hay en las calles montones de basura; ya vivimos en una ciudad, que era, hasta su liberación, nada menos que toda una cuadra, empleada esta palabra al modo español. Importa ahora que el alma de la ciudad no se quede rezagada en la transformación; es decir, que también la ciudadanía se adecuenta, se pula, se vigorice; que se acentúen las virtudes de los allicantinos y que nos incorporemos con todos los honores a la Patria nueva. Despojémonos de resabios del cúmulo de taras que abrumaban a nuestra población a los ojos del mundo y vamos a ver si somos dignos de los afanes del Caudillo y del amor de la España Imperial" (Hoja Oficial de Alicante, 14 de maig)

Senyora, per la seua salut, vosté no fuma!

"Normas para la adquisición del tabaco. En lo sucesivo y para evitar los abusos que se venían cometiendo la apertura de los estancos se verificará a las 18 horas, quedando prohibida la adquisición de tabaco a las mujeres y niños menores de edad. Se expenderá aproximadamente por persona, tres pesetas de tabaco, debiendo llevar precisamente en calderilla la fracción correspondiente al importe que resulte de la compra". (La Gaceta de Alicante, 17 d'agost)

S'ha acabat la desvergonya, cavaller

"El señor Gobernador Civil impuso multas a varios sujetos que no observaron lo dispuesto sobre la moralidad en las playas. Está visto que hay por ahí sujetos de Alicante que viven en Babilonia. Se producen como pudieran hacerlo en los días malolientes de la democracia republicana. Para estas gentes, las órdenes de las autoridades son papel mojado. Y lo que ha pasado en España, un cambio de Gabinete o, a lo sumo, de partido. No bañistas desaprensivos y los que no son bañistas. En España, ha sucedido algo muy importante: han caído muchos mártires de la Fe de Cristo y muchos héroes de la patria. ¿Sabéis para qué? Para que España sea culta, moral, grande, espejo del mundo civilizado; para que las leyes se cumplan a rajatabla; para que las costumbres sean puras y los hombres educados y respetuosos entre sí; para... Para muchas otras cosas. Y el que sea partidario de los taparrabos, tiene entre las tribus salvajes un lugar muy adecuado para usar a todas horas sus vestido -o su desnudo-predilecto". (La Gaceta de Alicante, 29 de juny). El governador civil va ordenar intensificar la vigilància dels banyistes que es botaren les normes de moralitat de nou orde. Van ser cinc els detinguts el 28 de juny per botar-se-les. Al començament d'agost, van ser multats amb 25 pessetes setze banyistes per haver infringit les normes dictades per l'excel·lentíssim senyor governador civil. Tots els noms van ser publicats en *La Gaceta de Alicante* el 3 d'agost. Per trobar-se en cos de camisa, contravenint les disposicions dictades per l'excel·lentíssim governador civil van ser multats amb 25 pessetes: Pablo Adrián Vendrell, Francisco Climent i Antonio Cantó, amo i cambrer del bar "La Marquesina", per no advertir un client a qui van servir trobant-se aquest en cos de camisa. (La Gaceta de Alicante, 3 d'agost). "Ayer tuvimos calor, auténtico calor allicantino. Y vimos expuestos los primeros bañadores bastante más honestos que los que se usaban en tiempos

idos para siempre. La gente ha de ir dándose cuenta de que España ha sido conquistada por España y por la Religión con lo que dicho está que los desaprensivos en punto a moral, tendrán que rectificar o emigrar al Polo. Porque se ven aún cosas y no sólo en las playas, muy adecuadas para los climas "democráticos", pero inaceptables en un país que, para ser grande, empieza por ser moral, muy moral, con santa intransigencia cristiana" (Hoja Oficial de Alicante, 11 de maig)

Aqueixos preus

L'autoritat competent establia els preus que regien en cafés, bars i semblants negocis. Com a mostra transcriurem alguns preus en mostrador per a establiments de luxe i de primera categoria: café exprés, 0,75 pessetes; xocolata, 0,60; conyac Domecq, 0,50; Fundador, 1; anís del Mono, 0,50. Per botella es concedia un benefici del 40 per 100 sobre preu net de compra a productor o magatzemista. Gasosa, 0,50; Paloma, 0,55; Trinaranjus, 0,70; Vermouth, 0,60; Martini, 0,60; gambes i cigales (100 g mínim), 1 pesseta; cloïsses, navaixes, etc (75 g mínim), 1 pesseta. No existia la ració doble, podent ser substituïda, si és el cas, per dues racions senzilles. Quant als gelats: café gelat, 0,75; xocolata, 1; nacional (blanc i negre), 0,80. Botella gran, 2,25 pessetes; mitja, 1. Quant a vins: Amontillat (xato), 0,80; Moscatell, 0,80; Màlaga, 0,80. Olives (50 g mínim) 0,25; entrepans, 1; ensalada (75 g mínim), 0,75; torrada, 0,50. (La Gaceta de Alicante, 4 de juliol).

Un homenatge als 52

El 12 de setembre es va commemorar l'aniversari de l'afusellament dels cinquanta-dos hòmens que van intentar alliberar José Antonio el 1936 procedents del Baix Segura. L'homenatge es va celebrar al cementeri d'Alacant amb l'assistència dels familiars dels difunts.

La Creu dels Caiguts

Una vegada presa la ciutat va començar una subscripció popular pro monument als caiguts per l'alliberament d'Espanya com a imatge d'altres capitals espanyoles. En principi, segons acord plenari de l'Ajuntament de 21 d'abril, s'erigiria al centre de la plaça de Ramiro. El 12 de maig, en l'*Hoja Oficial de Alicante*, s'informava de la baixada en la recaptació per a la construcció de la creu, la qual cosa situava la recaptació obtinguda a la ciutat per davall d'altres capitals de menor importància. A continuació, es relacionava els noms i quantitats de les persones i entitats que havien realitzat aportacions, estant la quantitat aconseguida fins a aquest moment en 10.469 pessetes. El 18 d'octubre s'adjudicaven les obres en 14.884,10 pessetes. Es van presentar diversos croquis, en commemoració dels caiguts. Es va triar un model molt senzill, una creu llisa, de formigó armat, recobert de marbre blanc, amb una sola inscripció: "Alicante a los caídos por Dios y por la Patria".

Intent de suïcidi, encara sort que va ser només un intent

"José Navarro Benítez fue conducido a la Casa de Socorro, en donde se le asistió de una fuerte excitación nerviosa a consecuencia de haber caído al mar. Posteriormente, apenas transcurridas unas horas, volvió el Navarro Benítez al mismo benéfico establecimiento con varias heridas, unas costillas rotas y conmoción cerebral. Su estado fue calificado de grave, e interrogado, manifestó que primero se había arrojado al mar y luego al paso de un camión con ánimo de suicidarse". (Hoja Oficial de Alicante, 14 de maig)

Trasllat de les restes de José Antonio. 1939. Foto Sánchez. AMA

Els rojos també van acabar amb els parcs

Així de clar. "Los rojos descuidaron los parques y los jardines públicos, que desaparecieron casi totalmente. La Alcaldía ha dado órdenes para que sean replantados los que había y para que plazas como la de Hernán Cortés queden convertidas en jardines públicos, lo que embellecerá mucho nuestra capital" (La Gaceta de Alicante, 15 d'agost)

La cavalcada de reis

Les Organitzacions Juvenils de la Falange van ser les encarregades d'organitzar la cavalcada de reis que es va celebrar el 5 de gener de 1940. Per a la seua organització, durant el mes de desembre van recaptar fons en un festival de Nadal en què es va representar l'obra *Misterio de Navidad*. Tal va ser l'èxit obtingut que va haver de ser representada fins a dues vegades més, una abans de la cavalcada en la vesprada del 5 de gener. La cavalcada va començar al Parc de Canalejas, prenent part a més dels actuant en l'obra, gran nombre de pastorets i pastorettes acompanyats per milers de torxes que van recórrer els principals carrers de la ciutat i els seus barris, repartint joguets als balcons per mitjà de grans escales.

Tornen els bous. Correguda d'upa. Patriotisme, art i entusiasme

El 25 de juny tornava l'art de Cuchares a la plaça d'Espanya. A benefici dels òrfens dels legionaris, es van torejar huit bous de la prestigi-

osa ramaderia de Salamanca del senyor Alipio Pérez Tabernero per part dels mestres Marcial Lalanda, Pepe Bienvenida, Curro Caro i Juan Belmonte. El 9 de juny, *La Gaceta de Alicante* anunciava per fi el cartell complet de la correguda: "Evacuada ya la Plaza de Toros del numero personal que la ocupaba, van a comenzar en ella las obras de reparación necesarios para que el día 25 de este mes de junio pueda celebrarse la primera fiesta taurina, una gran corrida que forman época y que dejan duradero recuerdo. Las obras son de alguna importancia, pero se realizarán pronto y bien". Convé recordar que la plaça de bous va servir de presó provisional després del fi de la guerra. El mateix dia 25, *La Gaceta* animava el respectable a acudir al cós de la plaça d'Espanya: "Hay más alicientes aún. La presidencia será, más que tal presidencia, un rincón del paraíso, con ángeles, querubines y todo. Véase la clase: con la bellísima María Matilde Pimentel van esas otras tonterías de chavalas guapísimas que se llaman por llamarse algo que no sea las gracias helénicas-Joaquina Iborra, Lola Bardín, Emilia Guezala, María Teresa Mengual, Paulina Dupuy, Elvira Carreras y María Castillo". Les jòvens van aparèixer a l'arena en un carruatge portat per quatre cavalls i escortades per tres bizarros jinetes de la 17 División, ataviadas con la españolísima mantilla blanca. Al terminar la fiesta de la mole humana que llenaba la plaza, en pie y brazo en alto, escuchó con respetuosa unción el himno nacional y los del Movimiento, dado ensordecedores gritos de ¡Franco, Franco, Franco! ¡Arriba España! Y ¡Viva España! El piso de la plaza era un sorprendente tapiz. En su centro destacábase el escudo imperial de España, cerrando por dos semicírculos, en uno de los cuales se leía ¡Franco, Franco, Franco! Y en otro ¡Arriba España!". La plaça va fregar el ple total. El gran torero Marcial Lalanda va tallar les dues orelles, la cua i la pota al cinquè de la vesprada amb la corresponent volta a l'arena i "una lluvia de sombreros y gorros militares".

Per fi s'enderroca l'antic quarter de Sant Francesc

A principis de desembre va començar l'anhelat enderrocament de l'antic quarter de Sant Francesc, última condició per a la reforma de la zona de la Muntanyeta que havia començat feia diversos anys. L'antic quarter, que havia sigut utilitzat durant molt de temps per a zona de reclutament, suposava un gran inconvenient per a l'execució de les obres de reforma projectades. L'Ajuntament, a propòsit de les obres de la Muntanyeta, va accedir a la concessió de cent penats per part del Patronat Central de Redempció de Penes pel Treball per als treballs de desmunte en el ple celebrat el 28 de desembre. En aquest mateix ple, es donava compte de la defunció de l'obrer José López Pastor, ocorreguda per accident en els treballs de demolició de l'antic quarter, acordant-se abonar les despeses d'enterrament, una setmana de jornal a la viuda i els drets corresponents.

Una altra vegada la Gota de Leche

La tradicional revetla a benefici de la Institució de Puericultura coneguda per la revetla de la Gota de Leche es tornava a celebrar als jardins de Ramiro en l'assenyalada data del 18 de juliol en honor de l'exèrcit. (*La Gaceta de Alicante*, 4 de juliol). El comerç, la indústria, les entitats mercantils, els particulars i les corporacions de totes les classes van contribuir amb els seus donatius per als regals de la cèlebre tómbola de l'esdeveniment. La Banda Municipal i una orquestrina van amenitzar la vetlada amb els ja habituals concursos de mantons de manila, pentinats i balls (xotis, tangos i vals). L'enorme nombre de parelles de ball que es van presentar al concurs va obligar el jurat a establir el premi del pasdoble com a extraordinari, anunciant que només era per a casats. La vetlada va durar

fins ben entrada la nit. Es van rebre 382 regals. La recaptació va ascendir a 15.526 pessetes, sent 3.385 els donatius en metàl·lic, 5.420 per targeta d'invitació i per la tómbola, 6.721. Les despeses van ascendir a 941,05 i, per tant, va haver-hi un benefici líquid per a "La Gota de Leche" de 14.584,95 pessetes.

El casori de l'any. Una boda distingida

El 30 de setembre, a l'església de Santa Teresa d'Àvila, es va celebrar l'enllaç matrimonial entre Carmen de Alcázar i de Victoria, filla dels comtes dels Acevedos i el baró Joaquín von Knobloch von Zawadzky, de l'aristocràcia alemanya i cònsol del Reich a la ciutat d'Alacant. Els contraents, després d'un curt viatge per distintes poblacions espanyoles, van fixar la seua residència a Alacant. (*La Gaceta de Alicante*, 12 d'octubre)

Xiquet, deixa d'emprenyar amb la pilota

L'alcalde d'Alacant, el senyor Ambrosio Lucíañez, dictava ban per dia. Aquesta vegada el 10 de maig en va dictar un contra els excessos infantils: "La relajación de costumbres, que ha creado un penoso ambiente de incultura ciudadana, y el punible abandono con que suele educarse a los niños, ocasionan a diario, en todo momento, graves daños a nuestros prestigios, al buen nombre de Alicante. Urge corregir y evitar estos males si no queremos figurar entre el número, cada vez menor, de los pueblos atrasados e inferiores". Entre les malifetes dels xiquets, l'alcalde enumerava els assalts als tramvies en marxa, pujada als estreps dels automòbils, destrosses de jardins, ruptura de portes i assalt dels refugis, apedregament de lo-

cals i obstrucció de sifons d'albelló. El tancament d'escoles i la insuficiència d'aquestes per a l'escolarització de tots els xiquets agreujava el problema, però així i tot l'alcalde advertia els pares de la possibilitat de fortes multes si no corregien els seus fills, recordant que eren directament i solidàriament responsables de les faltes dels seus fills. (*Hoja Oficial de Alicante*, 11 de maig). I per a donar exemple el dia 13 d'aquest mateix mes, Manuel Virlain Alcaraz, domiciliat al carrer d'Espronceda, lletra F, va ser denunciat, perquè, en unió d'altres xics menors d'edat, s'entretenia disparant coets i petards desobeint les advertències de què va ser objecte per part dels guàrdies urbans. Aquest fet va donar lloc que li foren retirats els coets i petards continguts en set paquets, que li van costar unes 25 pessetes, remetent-los a l'autoritat militar i que li fóra imposada una multa de 50 pessetes. Als pares de Vicente Guardiola Pérez i Francisco Andrés Esplá els va costar 25 pessetes a cadascú per arrancar teules i ocasionar altres excessos en l'edifici de l'escorxador al barri de la Sangueta.

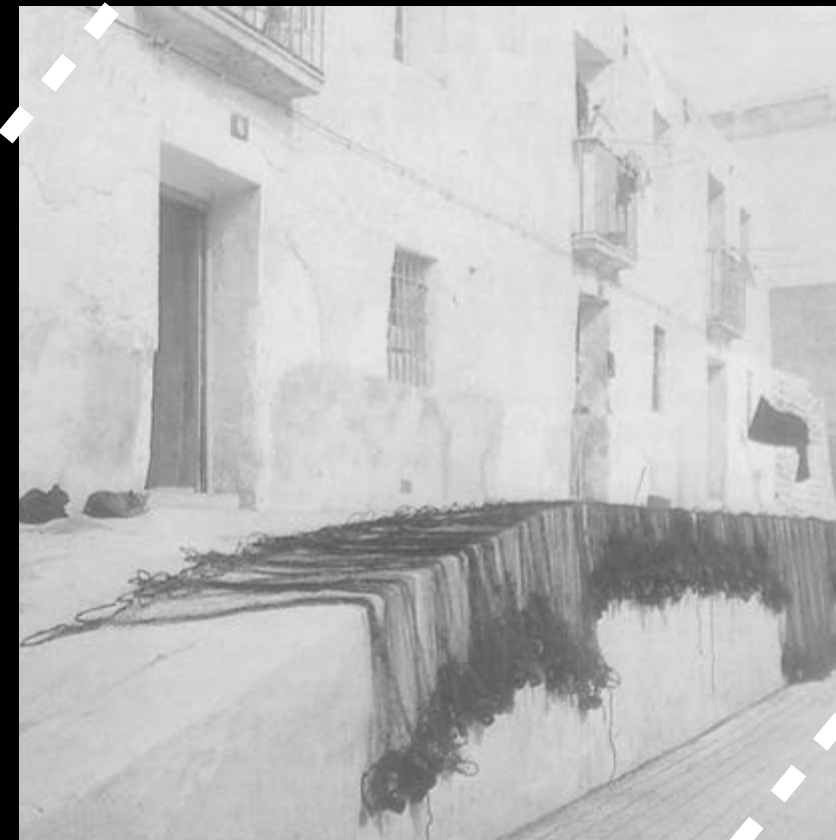
Les festes del Raval Roig en honor de la Mare de Déu dels Socors

Una altra vegada van tornar a celebrar-se les festes del Raval Roig en honor de la Mare de Déu dels Socors els dies 7 al 9 de setembre amb el programa següent: Dia 7. A les dotze del matí s'anunciarà el començament dels festejos, recorrent els carrers del barri els nanos, acompanyats per la dolçaina i el tamborí, amb tirs de morterets. A les sis de la vesprada, elevació de globus grotescos i carreres pedestres, adjudicant-se premis en metàl·lic, amenitzat per la dolçaina i el tamborí. A les deu de la nit, revetla a l'estil de Madrid. Dia 8. A les sis del matí, diana per la dolçaina i el tamborí,

amb tir de morterets. A les deu, solemne funció religiosa que els veïns del barri dediquen a la seua patrona, la Mare de Déu dels Socors. A les dotze, recorreran els carrers del barri els nanos acompanyats per la dolçaina i el tamborí, amb tir de morterets. A les sis de la vesprada, solemne i tradicional processó en honor de la seua patrona, la Mare de Déu dels Socors, amb assistència del clero, autoritats de Marina, Excel·lentíssim Ajuntament d'Alacant i dels veïns del barri, que recorrerà els principals carrers de la barriada, sent acompanyada per la Banda Municipal de música. A les deu de la nit, gran concert per la Banda Municipal a la plaça de Topete i revetla a l'estil de Madrid. Dia 9. A les sis del matí, diana per la dolçaina i tamborí, amb tir de morterets. A les dotze, recorreran els carrers del barri la dolçaina i tamborí, executant les seues típiques sonates i acompanyats pels nanos, amb tir de morterets. A les cinc de la vesprada, danses infantils, que seran amenitzades per la dolçaina i tamborí, obsequiant els xiquets i xiquetes amb bossa de caramels. A continuació, se servirà un berenar als xiquets del barri servit i donat per Auxili Social. A les deu de la nit, gran revetla per la Banda Municipal a la plaça de Topete i revetla a l'estil de Madrid. A les dotze de la nit, com a fi dels festejos, es dispararà una bomba final. El 12 de desembre l'Ajuntament va declarar festes locals per a l'any 1940 els dies 24 de juny (Sant Joan), 5 d'agost (la Mare de Déu del Remei) i 26 de desembre (segon dia de Nadal).

Plat únic familiar

"La Junta Provincial de Beneficencia. Para que se cumpla en todo el generoso propósito de nuestro glorioso Caudillo, de que no haya "un hogar sin lumbre ni un español sin pan", esta Junta ha implantado, en la capital y en todos los pueblos de la provincia, el "Día del Plato Único", de carácter familiar, con el producto del cual, unido al del "Plato Único" de hoteles y casas de comidas, se ha de

Barri del Raval Roig

atender, en primer término, al sagrado deber de acudir al subsidio de los ex combatientes y de sus familias, y al auxilio de los menesterosos.

La aportación que supone el Plato Único, de carácter familiar, no es un nuevo impuesto, sino la participación que todos los españoles deben tomar con el Estado nacional-sindicalista en el sostenimiento de aquellos que tiene la desgracia de carecer de todo, coadyuvando, de una manera eficaz y definitiva, a la desaparición de la mendicidad, que denigra al que la implora y que en muchos casos sirve para el fomento de la vagancia.

A este efecto, de acuerdo con las disposiciones vigentes, se han repartido entre los particulares, cabezas de familia, las hojas de declaración jurada, para que, una vez llenos los extremos expresados en ellas, se efectúe el cobro por mensualidades.

El reparto de estas hojas y el cobro de las fichas viene haciéndose por las camaradas del Servicio Social de la Mujer.

Es de esperar que los que no hayan llenado las hojas repartidas a domicilio lo hagan a la mayor brevedad, ya que, en caso contrario, se fijará la cuota por la Junta, a juicio de ésta, sin derecho a posteriores reclamaciones.

Por Dios, España y su Revolución nacional - Sindicalista.

Alicante. 14 de diciembre de 1939, Año de la Victoria. El Secretario Administrador". (*La Gaceta de Alicante*, 15 de desembre)

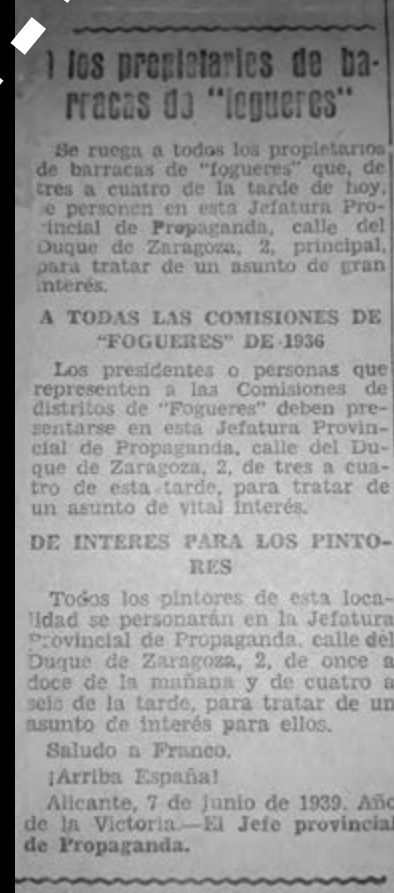
Camarades, posarem en marxa la festa!

"A los propietarios de barracas de fogueres". Així deia el 7 de juny, en *La Gaceta de Alicante*, el titular de l'article del cap de provincial de Propaganda. En aquest es pregava que es personaren tots els festers en la Direcció Provincial de Propaganda,

al carrer del Duc de Saragossa, 2, principal, de 3 a 4 de la vesprada per a tractar un assumpte de gran interès. A continuació, el titular "A todas las comisiones de "Fogueres" de 1939" convocava els presidents i representants de les últimes fogueres plantades a la mateixa hora i amb el mateix motiu. Per a acabar l'article, també es convocava els pintors per a "tratar de un asunto de interés", aquesta vegada en dos torns, d'11 a 12 del matí i de 4 a 6 de la vesprada. Tancava la convocatòria l'habitual salutació a Franco i el *Arriba España!* (*La Gaceta de Alicante*, 7 de juny). Vencent les naturals dificultats, es tractava d'organitzar un digne programa de festejos. La Comissió organitzadora de festejos estava integrada pel cap provincial del Servei Nacional de Propaganda, el senyor Luis Bueno Martínez; el senyor Ramón Guilabert, en representació de l'alcaldia; el secretari local de Falange, Francisco Javier Morales, en representació d'aquesta; el senyor Fernando Ors, director de la *Gaceta de Alicante*; el senyor Jose Romeu Zarandieta, pel comerç i el senyor Guillermo Veneroni.

En la reunió es va acordar oferir al senyor Pimentel, governador militar de la plaça, la presidència d'honor, i les vicepresidències d'honor als senyors comandant de Marina, governador civil, cap provincial de Falange, alcalde i president de la Diputació.

En la referència a la reunió que feia el dia 8 de juny *La Gaceta de Alicante*, lloava la jove festa: "No podía menos que comenzar a hablarse del típico festejo alicantino que con tanto entusiasmo fue emprendido por el pueblo y tan magníficos resultados de todo orden tuvo en los años que se celebró. Al aviso publicado ayer en nuestras columnas, respondieron las Comisiones unánimemente, pudiendo ver reunidos ayer en la Jefatura Provincial a muchos de aquellos alicantinos que en la noche de la «plantá», en mangas de camisa y con el temor y el entusiasmo pintados en sus rostros, se afanaban en la obra de reflejar monumentalmente el esfuerzo de todo un año de labor «fogueril»".

Convocatòria fogueres

Van acudir les següents comissions de fogueres: Santa Isabel, plaça de l'Ajuntament, Sant Ferran, Mercat, Benito Pérez Galdós, Calvo Sotelo, Calderón de la Barca, Monges, plaça de Juan Poveda, Sant Antoni de Dalt, Carolines, Sant Vicent, Trafalgar, Chapí, Gabriel Miró, Carme i Sant Agustín, Hernán Cortés i Florida. Descartada la idea de reprendre plenament la festa al juny de 1939, tots van oferir prestar la seua ajuda per a confeccionar uns festejos dignes l'any en curs, comproment-se a preparar les comissions perquè tornaren a funcionar a partir de la cremà.

Apuntava la possibilitat que es poguera confeccionar una «monumental» foguera per a juny i la contractació de quinze bandes de música, algunes de caràcter militar. Es parlava de desfilades de banderes entre torxes, de castells de focs, festivals en la plaça de bous, partit de futbol, unes vistoses desfilades i la correguda de bous el dia 25 de juny, esmentada abans.

Aquarella de Gastón Castelló realitzada en el Reformatori d'Alacant

També van assistir-hi "las peñas propietarias de las barracas" que es plantaven en diversos punts de la ciutat, que van concórrer a la reunió disposades no sols a cooperar, per a l'any 1940, sinó a plantar aquest mateix any "en cuanto la ocasión se presente".

Els artistes que no van poder acudir a la reunió de pintors

A la reunió d'artistes no van poder acudir, entre d'altres, Gastón Castelló, González Santana, Paco Hernán-

dez, Melchor Aracil, Emilio Varela, tots ells empresonats al Reformatori d'Adults d'Alacant o Lorenzo Aguirre, en l'exili.

Vent en popa i a vela plena

A pesar dels pocs dies que quedaven per a la celebració de les festes, l'entusiasme i les reunions per a organitzar-les, es van succeir les reunions de foguerers en la Direcció Provincial del Servei Nacional de Propaganda. L'última Comissió Gestora de Fogueres de 1936 també va assistir a les reunions aportant el sobrant del benefici de més de 7.000 pessetes de l'últim exercici de fogue-

res. A cada comissió li corresponia la quantitat de 243 pessetes, però alguna comissió no les va arreplegar en el seu moment, per la qual cosa "se nos ruega hagamos constar que hasta el día 23 se hallan a su disposición. Ahora bien, transcurrido dicho plazo, que no se hagan ilusiones, pues pasan íntegras a engrosar la recaudación correspondiente al año" (La Gaceta de Alicante, 10 de juny).

Els rojos ni usaven barret, ni els agradaven les fogueres, cavaller!

Davall el títol "Ayer", La Gaceta de Alicante aprofitava per a injuriar la República, exalçant el nou Règim. I les fogueres no podien quedar al marge. Ací deixem una mostra de l'article de 10 de juny: "Las Hogueras de San Juan son ya un festejo tradicional de Alicante. ¡Quién lo dijera por aquellos días en que José María Py andaba la Scila de Caribdis, sin que nadie tomase en serio sus proyectos! Durante la guerra, no hubo Hogueras, porque los rojos no estaban para fiestas y porque aquella gentuza no gustaba de fuego que no alimentara con auténtica carne humana o con ornamentos sagrados".

Més reunions

El 10 de maig, les comissions van tornar a reunir-se amb les autoritats competents per a aconseguir el miracle de fer festa després d'un període tan dolorós i amb tanta precipitació. Aquest mateix dia van rebre l'autorització per a posar-se en contacte amb els seus conveïns de manera pública. Les comissions van eixir el diumenge 11 a recaptar entre el seu veïnat una modesta contribució per a alçar la festa. (La Gaceta de Alicante, 11 de juny)

Barraquers

"Los peñeros se desviven por encontrar clavos, madera, pintura, etcétera, sin perder de vista la busca y captura de la "salsa" animadora de la existencia de la barraca. "Los Gorilas", "El Trenta u", "De tres tres", "El galliner", "AliKántara", "Els 13" y demás tertulianos persiguen, afanosos, el escondite cruel del regalador de botellas para obsequios a visitantes. ¡Ayudadlos" (La Gaceta de Alicante, 15 de juny). Pareix que també els militars es van contagiar de la festa. Es parlava de la instal·lació de barraques costejades per militars en una àmplia plaça de la ciutat. (La Gaceta de Alicante, 15 de juny).

Adhesió indestructible

La notícia del ressorgiment de la festa alacantina va transcendir a l'exterior. El 14 de juny, l'alcalde d'Alacant va rebre una carta del president de la Casa de València a Madrid, felicitant la ciutat per haver iniciat la reorganització de la seua famosa festa de "fogueres" i lamentant que la falta de temps impedira disposar una excursió de madrilenys que pogueren vindre a les festes santjoaneres.

I comencem...

Les últimes reunions de la comissió de festes es van realitzar el 19 i 20 de juny, tancant-se un modest programa compost per foguera, traques, palmera monumental, concerts, barraques, bandes, la incorporació de la Falange amb la presentació del seu festeig d'art i el Teatro Español Universitario (S.E.U.) Crida poderosament l'atenció que l'única vegada que s'anomena la festa del foc en valencià és en la crònica de La Gaceta el 21 de juny. Es pot suposar que algú es va emportar una reprimenda. Com a colofó al programa d'actes, el governador militar de la plaça, el senyor Pimentel, anunciava que el diumenge 25 de juny al matí

es quadruplicaren els serveis d'Auxili Social donant el nombre més gran de dinars possibles, per a la qual cosa va fer una aportació de 4.000 pessetes (La Gaceta de Alicante 21 de juny). "La ciudad se divierte. Renace su optimismo, hoy más necesario que nunca, para emprender con alegría las arduas tareas de la reconstrucción nacional. Y más justificado también" (La Gaceta de Alicante, 24 de juny)

Programa de festejos

A continuació, reproduïm el programa oficial que va patir algun canvi per imprevistos d'última hora

DIA 22. A les hui de la vesprada. Cercavila per diverses bandes de música, que eixiran anunciant els festejos.

A les deu de la nit. Concert a l'Esplanada per la Banda Municipal. "Plantà de la foguera" i barraques.

DIA 23. A les set. "Desperta", per dolçaina, tamborí i bandes de música.

A les deu. Entrada de les bandes de música, que es concentraran a la plaça de la Baronesa de Satrústegui, per a desfilat per davant de les cases consistorials.

A les dotze. Gran traca, que recorrerà les avingudes de Méndez Núñez, Duc de Saragossa, José Antonio, Mercat i el carrer de Velázquez.

A les set de la vesprada. Concert en diferents districtes (Alfons el Savi, Méndez Núñez, Benito Pérez Galdós, plaça de les Monges, 18 de Juliol, districte de Sant Ferran, Hernán Cortés, Díaz Moreu i Carolines Baixes).

A la deu de la nit. Gran Festival artístic a l'Ideal Cinema. Presentació a Alacant del Teatro Español Universitario (S.E.U.)

A la mateixa hora, grans concerts en diverses barriades (Sant Vicent, Be-

PROGRAMA

DIA 22

A las doce de la noche. «Plantá de la foguera» y barracas.

DIA 23

A las siete. «Despertá», por dulzaina, tamboril y bandas de música.

A las diez. Entrada de las bandas de música, que se concentrarán en la plaza de la Baronesa de Satrustegui para desfilarse por delante de las Casas Consistoriales.

A las doce. Gran Traca, que recorrerá las Avenidas de Méndez Núñez, Duque de Zaragoza, José Antonio, Mercado y calle de Velázquez.

A las siete de la tarde. Concierto en diferentes distritos, anunciándose oportunamente el detalle por prensa y radio.

A las diez de la noche. Gran festival artístico en el Ideal Cinema. Presentación en Alicante del

Teatro Español Universitario (S. E. U.)

A la misma hora, grandes conciertos en diversas barriadas.

A la una de la noche. Disparo de un grandioso castillo de fuegos artificiales en las inmediaciones de la Lonja del Pescado.

DIA 24**FESTIVIDAD DE SAN JUAN**

A las siete de la mañana. «Despertá», por dulzaina, tamboril y bandas de música.

A las doce. Gran Traca que recorrerá las calles de Díaz Moreu, Trafalgar, Pozo, San Vicente, Calderón, Juan Herrera y Plazas de San Antonio y Castellón. Grandes tracas en los barrios de San Blas y Benalúa.

A las cinco de la tarde, formidable partido de futbol en el Estadio Bardin

VALENCIA F. C. - HERCULES F. C.

De siete a nueve. Bailes populares en distintos lugares de la capital.

A las diez de la noche. Las bandas de música darán conciertos en diversos distritos, hasta las once y media en que se trasladarán en pasacalle a la Explanada.

A las doce en punto. Disparo de la tradicional Palmera Monumental en el puerto.

A las doce y media. Se procederá a la **CREMÁ** de la «foguera»

DIA 25

A las siete de la mañana. «Despertá», por dulzaina, tamboril y bandas de música

A las cinco de la tarde. Solemnidad taurina. 8 toros de don Alipio Pérez T. para Lalanda, Pepe Bienvenida, Curro Caro y Juan Belmonte.

DIA 26

A las diez y media de la noche. Gran Concierto de Gala en el Ideal Cinema. Presentación de la

ORQUESTA SINFONICA de ALICANTE

compuesta por 75 profesores.

Programa 1939. AMA

nalua, plaça del Pont, Santa Isabel, Sant Antoni, Sant Blai, Trafalgar i 18 de Juliol).

A l'una de la nit. Tir d'un grandióss castell de focs artificials als voltants de la llotja del peix.

DIA 24. Festivitat de Sant Joan.

A les set del matí, "desperta", per dolçaina, tamborí i bandes de música.

A la dotze. Gran traca, que recorrerà els carrers de Díaz Moreu, Trafalgar, Pou, Sant Vicent, Calderón, Juan Herrera i les places de Sant Antoni i Castelló. Grans traques als barris de Sant Blai i Benalua.

A les cinc de la vesprada. Formidable partit de futbol a l'Estadi Bardin. VALÈNCIA F.C.-HÉRCULES, F.C.

De set a nou, balls populars en distints llocs de la capital.

A les deu de la nit. Les bandes de música faran concerts en diversos districtes, fins a les onze i mitja en què es traslladaran en cercavila a l'Esplanada.

A les dotze en punt. Tir de la tradicional Palmera Monumental al port.

A les dotze i mitja. Es procedirà a la "cremà" de la "foguera".

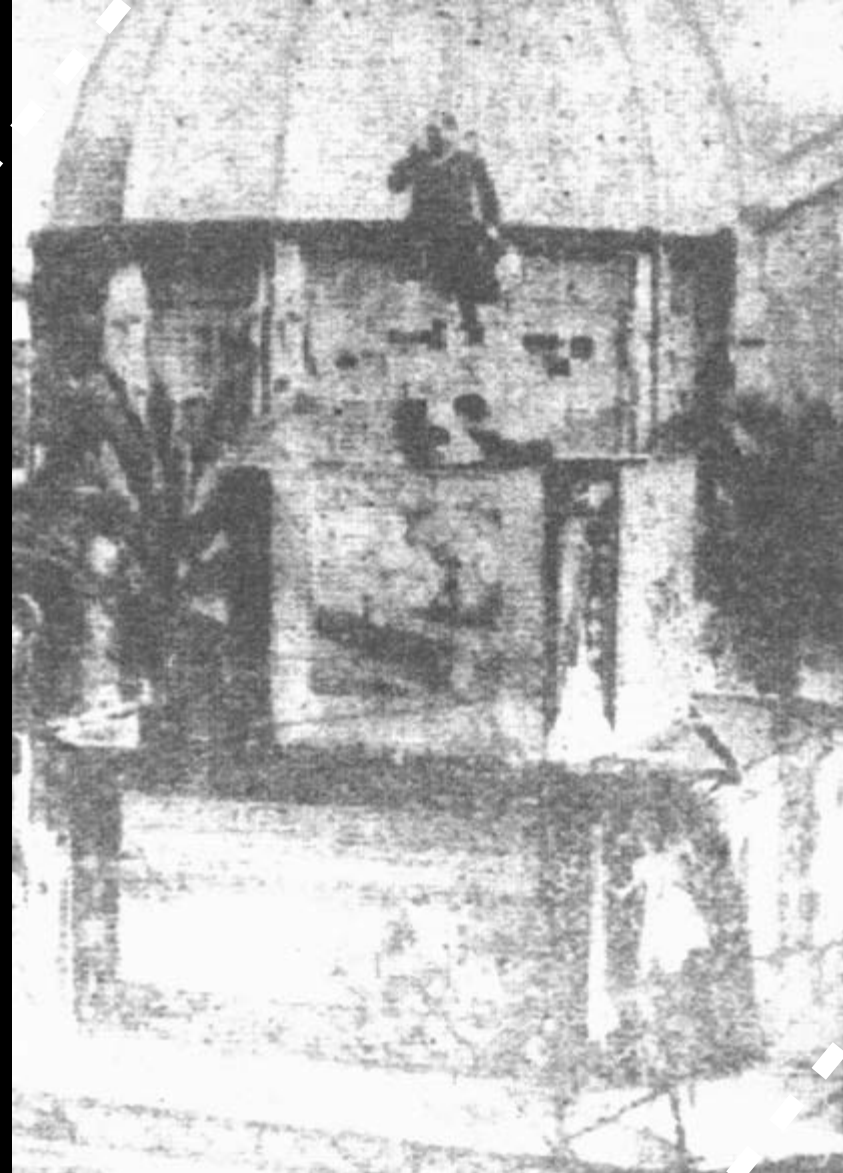
DIA 25. A les set del matí. "Desperta", per dolçaina i tamborí i bandes de música.

A les cinc de la vesprada. Solemnitat taurina. Huit bous d'Alipio Pérez Tabernero, per a Lalanda, Pepe Bienvenida, Curro Caro i Juan Belmonte.

DIA 26. A les deu i mitja de la nit. Gran Concert de Gala a l'Ideal Cinema. Presentació de l'Orquestra Simfònica d'Alacant, composta per setanta-cinc professors.

Suspenem els actes del 22 de juny pel dol general d'Alacant pels caiguts per Déu, Espanya i la seua Revolució Nacional Sindicalista

La comissió organitzadora de les fogueres d'aquest any va suspendre qualsevol acte programat el 22 de juny "con motivo del duelo general de la ciudad por los caídos por Dios, España y su Revolución Nacional Sindicalista", afusellats al setembre i novembre de 1936 a la ciutat. La

Foguera 1939. Francisco Muñoz. Arxiu Armant Parodi

plantà de la foguera i les barraques va començar a partir de les dotze de la nit, eliminant-se del programa la cercavila de les bandes de música pels carrers de la ciutat anunciant les festes, el concert que la Banda Municipal celebraria a l'Esplanada d'Espanya i el desencaixonament dels huit bous que es van torejar el 25 de juny.

Dia de fogueres

"Día de fogueres hoy, sólo una hace su aparición en la vida local. Que ésta sea la precursora de un año fogueril de 1940 lleno de realidades que hoy no pueden ser más que

deseos. Pero ve el pueblo alicantino lo que en quince días se ha hecho, calcule los beneficios económicos que suponía para Alicante la fiesta, recuerde el trabajo que las fogueres da a los obreros alicantinos, y... ayude a la Comisión" (La Gaceta de Alicante, 23 de juny)

La crònica de la plantà

Els membres de la històrica barraca "Els Trenta u" van aprofitar la nit de la plantà per a visitar les altres barraques amb música i disfresses. A les tres, van fer *A las tres, hicieron*

"su aparición triunfal los churros, las cocas y los invitados que no iban más que a ayudar".

La primera despertà

"Las dulzainas, tamboriles, música y nanos daban la bienvenida al nuevo día (los gigantes, fallecieron; habiendo cometido el delito de ser de madera)" (La Gaceta de Alicante, 24 de juny).

Una foguera molt política

Francisco Muñoz va ser l'autor de l'única foguera plantada enfront de la façana del Mercat Central. En quinze dies va poder complir l'encàrrec de la comissió organitzadora. *"No es difícil interpretar el sentido del monumento al fuego. Negrín en lo alto, es ya todo un poema y su frase de "resistir, con pan o sin pan", toda una tragedia para el pueblo, que se va recogiendo en las pinturas laterales de la foguera". En ella se nos muestra como la frase de que el fuego todo lo purifica sirvió de cantera de procedimientos a los rojos para demostrar su protección a la Iglesia".* (La Gaceta de Alicante, 24 de juny). Només ens ha arribat una foto de la foguera en molt males condicions. El doctor Juan Negrín, últim cap del govern de la República, rematava la foguera en què el règim republicà era blanc de les crítiques. *"También vemos recordadas en ellas, aquellas felices fechas en que los protectores del pueblo compraban barcos enteros de bacalaos...podridos, para volverlos al mar, donde nacieron; maravillosa obra de protección a los peces, aunque los maledicentes digan que eso era un negocio, mientras el pueblo se moría de abre. ¡Qué cosas!"* Recordarem que l'alcalde Lorenzo Carbonell era el propietari de la famosa botiga de l'abadejo a l'actual plaça de Calvo Sotelo.

Entrada de bandes i comissions

El 23, les comissions de fogueres participants es van concentrar a la plaça de la Baronesa de Satrústegui (hui de Ramiro) a les deu del matí per a començar l'entrada: Plaça de les Monges, Carrer de Sant Agustín i Plaça del Pont (banda de Sant Joan); Plaça del 18 de Juliol, Méndez Núñez i Juan Poveda (banda d'Alcoi); Gabriel Miró, Calvo Sotelo i Hernán Cortés (banda militar); Mercat, Sant Ferran i Calderón (banda de Cocentaina); Alfons el Savi, Pérez Galdós i Santa Isabel (banda de la Creu Roja); Sant Vicent, València i Carolines Baixes (banda de Crevillent) i Díaz Moreu, Villacampa i Trafalgar (banda del Palamó). Les bandes d'Alcoi i Cocentaina van tornar, com abans, a desfilant pels carrers d'Alacant amb les seues típiques gellabes que tant èxit havien tingut en els primers anys de fogueres.

Legionaris a morir... Legionaris a tocar

La banda de la Legió, composta de cent trenta músics, va oferir un concert al temple de l'Esplanada el 23 de juny. (La Gaceta de Alicante, 24 de juny). El 24 de juny el concert va tindre lloc davant de la Comandància Militar, amenitzant també la correguda celebrada el 25.

Militars per la festa

La Banda Municipal va oferir, el 23 de juny, un concert davant de les barraques que els militars van establir al solar de les Monges (hui Banc de España). (La Gaceta de Alicante, 24 de juny)

...I també els infantils

El xicotets alacantins també van donar prova del seu afecte la festa, i així vam veure en diversos punts fogueres de caràcter infantil, assistides per les seues improvisades comissions (La Gaceta de Alicante, 24 de juny)

...I alta cultura, no sols de pa viu l'home

El Sindicato Español Universitario de Alicante va oferir un gran festival artístic a l'Ideal Cinema la nit del 23 de juny i dins del programa oficial. Segons les cròniques, va constituir un rotund èxit de públic i organització a pesar que només van tindre nou dies d'assaig. El grup artístic estava dirigit per Eduardo Campos de Loma, direcció artística i Antonio Rubio, director d'orquestra. El complet programa del festival va començar amb la interpretació de l'Himne Nacional, escoltat braç enlaire pels assistents, per a continuar amb la interpretació del sànet del senyor Ramón de la Cruz, *Los majos vencidos*. El violista José Lillo, acompanyat per les cantants María Trives i Alfonso Huesca van elevar la qualitat de la vetlada. Pareix que el número racial no va ser del grat del públic: *"El cuadro flamenco -mejor que nada, la guitarra- llegó al público menos de lo que hubiéramos previsto. Tal vez Alicante, al que se reputa como una de las ciudades con más instinto musical en la península, no acabe de adentrarse, por su diferenciación de caracteres y por su medio ambiental, en las profundidades -herméticas para muchos- de la brevedad de una copla lapidaria en el "cante jondo".* La sessió va acabar amb quadres de regions: *"Valencia, Vascongadas, Castilla, Andalucía, Aragón y Cataluña".*

Danses a l'estil del país

Es van recuperar les danses que tant èxit van obtenir en les fogueres de l'època republicana. A les deu de la nit del 23 de juny, un grup de ballarins van recórrer la plaça del 18 de Juliol (Ajuntament), Rambla de Méndez Núñez i l'avinguda de José Antonio (Constitució).

Els colors nacionals

"No podemos pasar por alto el detalle. Vuelve a aparecer en las fiestas de las "fogueres" los colores de la bandera española. Los vaivenes de una política desterrada para siempre felizmente para España, alcanzaron en la oleada de transformaciones y despejes, a la enseña nacional. Este año, recuperados definitivamente y ya inamovibles los colores de exaltación de España, la bandera española ha presidido de nuevo la fiesta, ondeando alegremente en barracas y balcones" (La Gaceta de Alicante, 25 de juny). L'Agrupació musical de pols i pua "La Benaluense", de manera espontània i fora de programa, va amenitzar les revetles que els dies 23, 24 i 25 es van celebrar als districtes de la Florida, Benalua i Sant Blai.

El governador militar d'Alacant, el coronel Pimentel, va entregar a Auxili Social 4.000 pessetes, per a convertir-les en racions de menjar per a famílies necessitades. El diumenge 25 de juny, de nou del matí a dos de la vesprada, es van repartir vals per a retirar les racions.

La palmera a un altre lloc

Dificultats d'última hora, van fer impossible que la palmera monumental es disparara des de l'espigó exterior del moll de Llevant on en

principi estava previst. A falta d'això, es va disposar que s'encenguera en el punt del castell de Sant Ferran en què va estar alçada la Creu del Segle. Recordarem que el castell de Santa Bàrbara en aquests moments estava destinat a presó.

La cremà de la foguera

Totes les bandes de música que van actuar la nit de Sant Joan en diferents districtes es van dirigir a la plaça dels Estels on es van concentrar a les onze i mitja de la nit, on van desfilar fins a la façana del Mercat Central on estava la foguera. Gran quantitat de gent es va concentrar a les avingudes d'Alfons el Savi i de José Antonio, "ante la foguera para presenciar la «cremá» y ver la resistencia de don Juan Negrín hasta donde llegaba. Y en verdad que el doctor de las lentejas, con su jamón en la boca y el maletín en la mano, se resistía a caer pasto de las llamas, confiando en la tradicional deficiencia de la «cremá» de la hoguera del mercado. Pero no le valieron coplas: allí estaban también el Tercio y los Regulares para vencer la resistencia del ladrón de joyas y vidas españolas y en un afortunado golpe de mano rompieron el frente por diversos puntos y ...allá que te va la figura del mejicano honorario. Pocos minutos después de pasado el día de su santo, don Juan Negrín echaba chispas por todo su cuerpo sirviendo de remate a una fiesta tradicional en que todo el pueblo alicantino pone su mayor entusiasmo" (25 de juny, *La Gaceta de Alicante*).

Fem comptes

Una vegada acabades les festes, la comissió organitzadora va presentar uns comptes sanejats que van abocar un superàvit de més de 300 pessetes, que, unides a les més de 600 que no es van retirar dels sobrants de 1936, van representar un import de 1.000 pessetes per als qui començaren l'exercici foguerer del

Jose Luis Bueno Martínez. Cap Provincial de Propaganda

1939-40. La comissió no va utilitzar les 5.000 pessetes que el Consistori havia previst concedir, la qual cosa va contribuir a restaurar les depauperades arques municipals. De gran èxit es pot catalogar la recaptació en els districtes, destacant els de la Plaça del Pont i Benalua, que van sobrepassar en molt la recaptació que s'havia pressupostat.

En els primers dies de juliol van començar a constituir-se les comissions de fogueres i barraques per a l'exercici 1939/1940: Sant Ferran, barraca "Tres días y la planta", Carme-Sant Agustí-Santa Creu, Plaça del Pont, la Plaça de les Monges, Mercat, Benalua, Santa Isabel, la del carrer Sant Vicent, Els Àngels, Benito

Pérez Galdós, Alfons el Savi, General Primo de Rivera, Plaça del 18 de Juliol (Ajuntament), Chapí, Calderón, Gabriel Miró, Calvo Sotelo, Trafalgar, Pou i carrers adjacents, Campoamor, Rambla. *La Gaceta de Alicante* va anar publicant la composició de les noves comissions segons anaven constituint-se.

Al carrer

A la fi de juliol va prendre possessió com a cap provincial de Propaganda, el camarada Enrique Pastor Perles. Es ressaltaven els seus rellevants dots intel·lectuals i morals, ser un vell militant de la Falange i haver sigut el

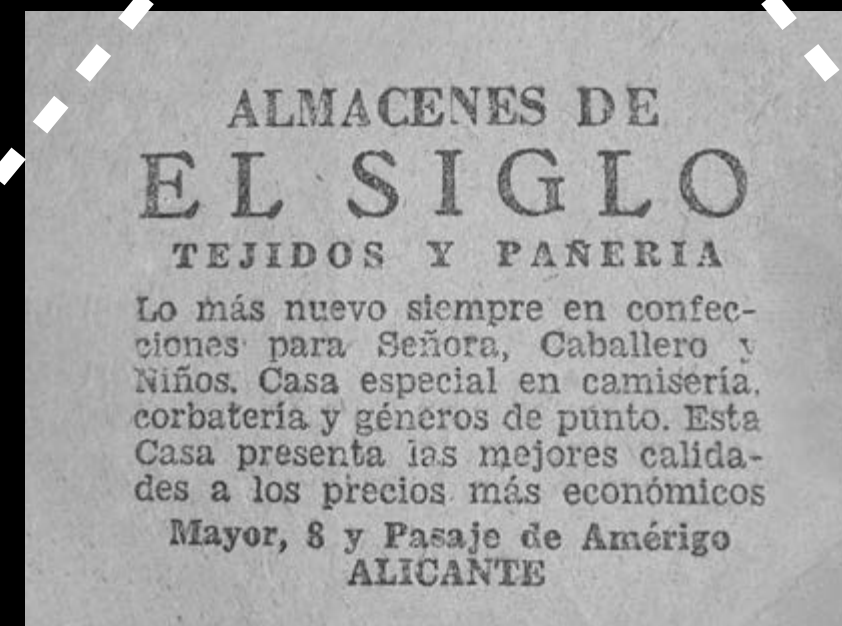
primer cap provincial d'aquesta. Re- llevava del càrrec el senyor Luis Bueno Martínez, el promotor i principal impulsor de la comissió organitzadora de les fogueres de 1939.

La nova Comissió Gestora per a l'exercici 1939-1940

La nit del 2 d'agost, a les deu de la nit, al Saló Blau de l'Ajuntament, els delegats i comissions de districte es van reunir per a designar la nova Comissió Gestora. La nova composició va quedar constituïda de la manera següent: president, el senyor Ramón Guilabert; vicepresident, el senyor José Romeu; secretari, el senyor José Just; tesorer, el senyor Pedro Padilla; comptador, el senyor Ismael Gallar. "La designación fue acogida con un aplauso unánime, terminando la reunión con los gritos de ¡Franco! ¡Franco!, ¡Arriba España!, entusiásticamente contestados." (*La Gaceta de Alicante*, 3 d'agost). En una de les seues primeres reunions va acordar obrir un concurs d'esbossos per a la insígnia oficial distintiva de la Comissió de "Fogueres" concedint-se un premi de 100 pessetes i diploma a la proposta guanyadora. El concurs el va guanyar José Navarro Pérez amb el dibuix de forma circular que amb el lema "Ninot" representava un ninot de foguera entre les flames, sobre fons negre o blau i vorejat per dues circumferències entre les quals figurava la inscripció: "Comisión de Fogueres".

Una altra vegada Orà

La nova Comissió Gestora va rebre la següent carta des d'Orà: "Son tres años que la gente de Orán no ha podido ir a Alicante y no puede imaginarse las ganas y el entusiasmo que aquí tienen por ir. Cada semana salen de aquí para Fran-

cia tres trasatlánticos con más de mil pasajeros. El 80 por 100 de este personal irá el año próximo a Alicante a ver las fiestas y visitar España". L'alcalde d'Orà, l'Abate Lambert, gran admirador d'Alacant i les seues festes acabava la missiva fent vots perquè els pròxims festejos donaren ocasió a la població oranesa per a organitzar expedicions que renovaren les relacions que antany va haver-hi amb motiu de les fogueres. (*La Gaceta de Alicante*, 5 d'agost).

Els "nanos y chagants", reviuran

"Tenemos la impresión de que se va a dar orden para que sean contruidos los gigantes y cabezudos que antaño fueron número imprescindible en las fiestas locales.

Con ello reaparecerá en nuestras calles aquellas figuras cuya exhibición tenía un marcado ambiente popular". (*La Gaceta de Alicante*, 8 d'agost).

El ball dels tres porquets

Les comissions de fogueres prompte es van posar a treballar per a l'exercici de 1939-1940. Així el president de la foguera de Benito Pérez Galdós, Alberto Magre Mas, sol·licitava permís, en escrit datat el 13 d'octubre, al governador civil, per a poder efectuar diàriament balls en un local establert a la plaça de Castelló (hui plaça Músic Óscar Tordera Iñesta, abans Camarades Germans Pascual) per a balls familiars en benefici d'aquesta. El permís li'l van concedir i així consta en la publicitat del ball dels tres porquets amenitzat per l'orquestra Alcaraz.

Mercat Central. 1939. Foto Sánchez. AMA

Bibliografía.

- Hércules. Diez citas con la historia.* José Antonio Soler. 2010
- Las Hogueras de Alicante 1928-1994.* Francisco Aldegue Jover. 1995.
- La Gaceta de Alicante.* Director: Fernando Ors. 1939
- De José María Py a José Manuel Lledó.* Francisco Aldegue Jover. 2000.
- ¡Arriba España! Órgano Oficial de Falange Española Tradicionalista y de las JONS.* Director: Juan Sansano Benisa. 1939
- Expedient Festa Arxiu Municipal 1B Leg 6. «Permiso baile Foguera Benito Pérez Galdós».
- Hoja Oficial de Alicante.* Editada per la 3a Compañía de Radiodifusión y Propaganda en los Frentes. Director: Adolfo Muñoz Alonso. 1939
- Liberación.* Diari del matí. Òrgan de la CNT, FAI i JJLL. 1939
- Nuestra Bandera.* Òrgan del Partit Comunista. 1939
- Avance.* Òrgan de la Federació Provincial Socialista d'Alacant. 1939
- Anekdótico del Teatro Principal 1941-1987.* Pablo Portes Andreu.
- Propaganda y cultura del "Nuevo Estado" Franquista en Alicante durante la posguerra (1939-1945).* Alfredo García de la Torre. 2012
- La represión de guerra y posguerra en Alicante (1936-1945).* Miguel Ors Montenegro. 1993
- Alicante en Guerra, de la ciudad republicana de retaguardia y refugio, a la ciudad destrozada derrotada y franquista.* Pablo Rosser Limiñana. Coordinador. 2018.
- Seminari Memòria Històrica i Recursos Memorials a Alacant. Seu Universitària Ciutat d'Alacant. Desembre 2018 -gener 2019. Pablo Rosser Limiñana.
- Alacant en guerra. La vida en la rereguarda (1936-1939).* Carlos Salinas (ed). 2017
- «Guerra Civil y memoria histórica en Alicante». Arxiu Històric Provincial. Novembre 2016-juny 2017.
- «El primer franquismo (1939-1959)». Francisco Moreno Saéz. Historia de Alicante. Diari *Información*. 1990
- Historia de la provincia de Alicante. Tomo VI.* Salvador Forner. 1985
- Crónica de la muy ilustre ciudad de Alicante.* Enrique Cutillas Bernal. 2003
- Alicante, 1939.* Francisco Aldegue Jover - Joaquín Santo Matas. 1999
- Entrañable Alicante.* José Ángel Guirao - Arturo Tresáncoras. 1997
- La estampida. Final de la Guerra Civil en el puerto de Alicante.* José Mallol Alberola. 2000
- «Alicante en los años cuarenta». Revista 31-32 *Canalobre*. 1995
- «La Guerra en Alicante». Revista 7-8. *Canalobre*. 1986

COMISSIÓ

David Gerona
Aitana Gómez
Aitana Pérez
Alicia Sirvent
Amparo Nicolau
Amparo Pascual
Amparo Tresàncoras
Ana Compañy
Ana Rocamora
Ana Belén Rodríguez
Andrés Colomina
Andrés Sevilla
Andrés Uroz
Ángel Vázquez
Antonio Arques
Antonio Botella
Aroa Arques
Artur Nicolau
Beatriz Martínez
Beatriz Vidal
Carmen Jordá
Carmen Torrijo
Carmen Mª Mas
Carmina Alberola
Carmina Arribas
Carolina Sevilla
Cecilia Sirvent
Claudia López de Atalaya
Claudio López de Atalaya
Claudia Mª Soler
Cristina Payá
Cristina Sevilla
David Hernández
Djandra Marqués
Elena del Pozo
Elisa Jordá
Eloy Devesa
Emilio Pérez

Emilio Pulido
Federico Sierra
Fernando Abad
Fidel Gómez
Fran Martínez
Francisca Suárez
Francisco Martínez
Francisco Javier Amorós
Francisco Javier Amorós Bonmatí
Francisco Salvador Berenguer
Fuensanta Cerezo
Fuensanta Medina
Gabriel Echávarri
Gemma Ramón
Germán Iborra
Germán Marqués
Guillermo Berenguer
Ignacio Lloret
Irene Pérez
Isabel Cerezo
Isabel Niñerola
Isabel Morató
Isabel Quinto
Israel Galvañ
Itziar Mataix
Iván Botella
Izán Arques
Javier Carrasco
Jéssica García
Josep Amand Tomàs
José Balaguer
José Carrasco
José Gallego
José Luis Huélamo
José Niñerola
José Domingo Niñerola
José Manuel Sampere
Juan Carlos Gómez

Juan Carlos Gómez Ramón
Juan Enrique Fabri
Juan José Sánchez
Juan Luis López
Juan Luis Sánchez
Juan Manuel Vázquez
Juan Miguel Arribas
Julio César Blázquez
Lara Blázquez
Laura Cuenca
Lirios Llorens
Lorena Rodríguez
Lorena Romans
Lorenzo Medina
Loreto Bonmatí
Loreto Muñoz
Lourdes Carretón
Lourdes Martínez
Luis González
Luis Mira
Luis Miguel Valls
Luna Vázquez
Mª Aurora Alonso
Mª Carmen Llorca
Mª Isabel Bermejo
Mª Jesús Ramos
Mª Jesús Rubio
Mª Teresa Amorós
Mar López de Atalaya
María Manero
María Mataix
María de las Mercedes Pérez
Marina García
Marina Martínez
Mati Mira
Mercedes Valcárcel
Miguel Ángel Compañy

Miguel Ángel Pérez
Neus Rico
Nicolás Cuenca
Nuria Fabri
Nuria Rubio
Óscar Arques
Óscar Buendía
Pablo Fabri
Patricia Berenguer
Patricia García
Patricia Medina
Lola Alcaraz
Lorena Rodríguez
Pedro Jesús Muñoz
Pedro Martínez
Pilar Mayor
Queta Calpena
Rafael Amat
Rebeca Gómez
Rebeca Mendiluces
Roger Costa
Roque Berná
Rosa Faja
Rosa Lloret
Rosana González
Rosana Valcárcel
Rosario Orozco
Salvador Gómez
Sandra Sampere
Teresa Bonmatí
Teresa Muñoz
Teresa Compañy
Teresa Mª Martínez
Tomás Bordera
Verónica Rodríguez
Vicente Devesa
Víctor García

I NO
VOLLIEM
2019

ESBÓS

EL BOSC
ANIMAT
I NO VOLLIEM 2019

La comisió

Programa de festes

Dijous 20

21:00 Plantà.

22:00 Inauguració de la Barraca. Coca amb tonyina i bacores. Revetlla fins a la matinada.

Divendres 21

11:00 Esmorzar popular.

13:30 Reunió en el punt AMSTEL per a degustar cervesa amb la companyia dels nostres veïns i veïnes. Us esperem.

14:30 Dinar dels barraquers i les barraqueres.

17:00 Esperarem el resultat del lliurament del premi.

22:00 Sopar i revetlla.

Dissabte 22

11:00 Esmorzar popular.

13:30 Reunió en el punt AMSTEL per a degustar cervesa amb la companyia dels nostres veïns i veïnes. Us esperem.

14:30 Dinar dels barraquers i les barraqueres.

18:15 Concentració per a participar a l'Ofrena de Flors amb la Foguera Sèneca-Autobusos.

22:00 Sopar i revetlla.

Diumenge 23

11:00 Esmorzar popular.

13:30 Reunió en el punt AMSTEL per a degustar cervesa amb la companyia dels nostres veïns i veïnes. Us esperem.

14:30 Dinar dels barraquers i les barraqueres.

22:00 Sopar i revetlla.

Dilluns 24. Dia de Sant Joan

12:00 Cercavila i missa en valencià en la parròquia dels Caputxins.

14:30 Dinar oficial a l'Hotel Eurostars Centrum.

24:00 Palmera des del Benacantil.

A continuació, cremà de les fogueres i la portada de la Barraca.

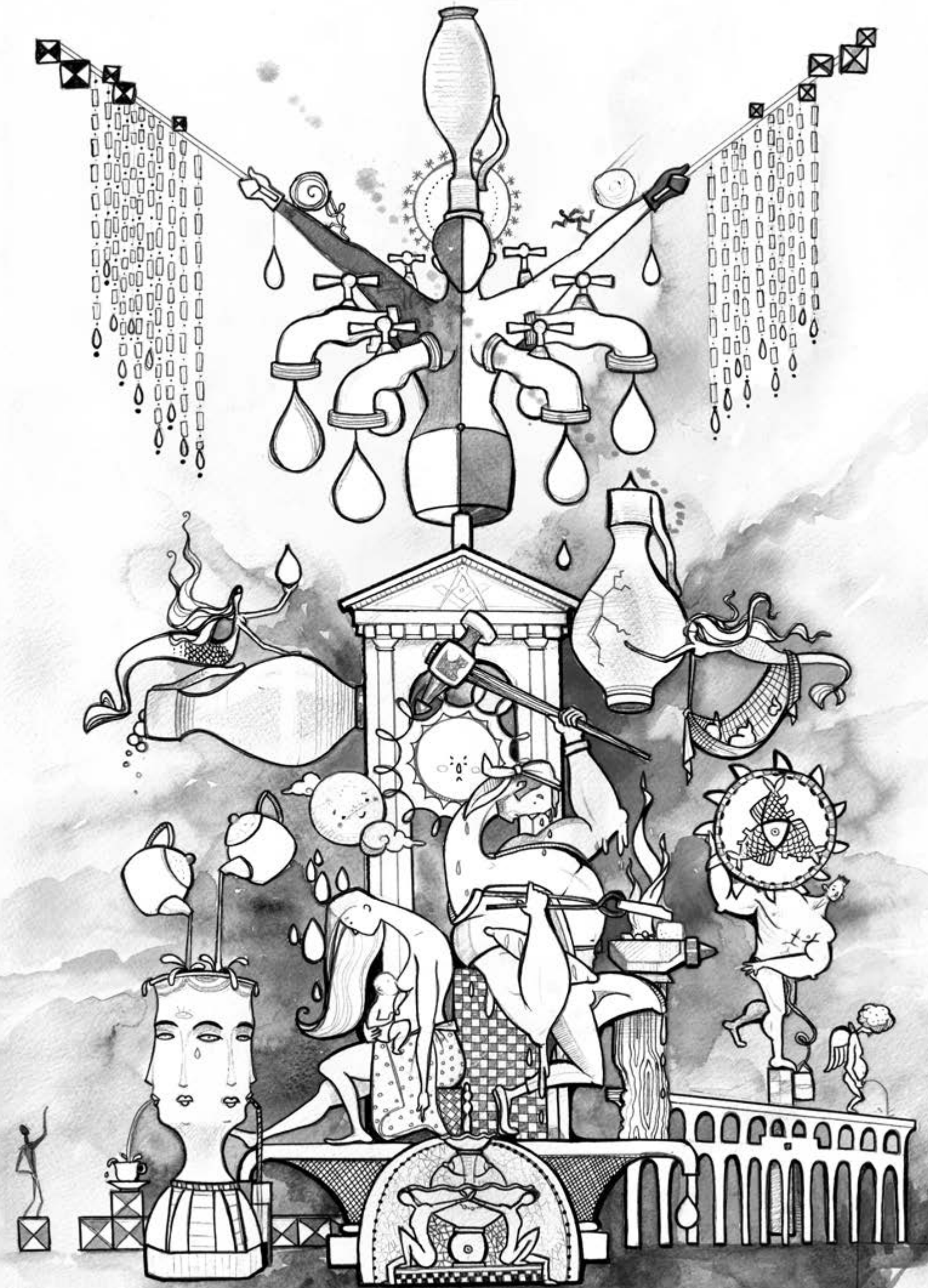
Divendres 28

21:00 Reunió de tancament de l'exercici 2018 i apertura del 2019.

**FOGUERA
SÈNECA
AUTOBUSOS
2019**

Lourdes Martínez Rubio
Belleza 2019

INFLUIDOS

Lirios Huélamo Llorens
Belleza infantil 2019

TONY DIEZ

Sonora

F o g u e r a
S è n e c a - A u t o b u s o s

Aroa Arques Rodríguez
Dama d'Honor

Aitana Arques Carretón
Dama d'Honor infantil

Claudia Pereletegui del Pozo
Dama d'Honor infantil

Sandra Sampere González
Dama d'Honor

Beatriz González Rubio
Dama d'Honor infantil

Sofía Gómez Ramón
Dama d'Honor infantil

BARRACA
I NO VOLIEM